

1 JO-KORINTHO

Ni Jok Madongore E Yie

6

Acknowledgments

The lesson outlines and notes in this booklet are based on New Tribes Mission's method of chronologically teaching scripture and were prepared by Tim McManigle, Director of FBC Missions and Scott McManigle.

Translated by Grace Outreach Mission (URIRI)

Jo-Korintho Mokwongo Ni Jok Madongore E Yie
1 Corinthians for growingbelievers

	<i>Page</i>
Puonjruok mar 1	2
Puonjruok mar 2	9
Puonjruok mar 3	16
Puonjruok mar 4	21
Puonjruok mar 5	25
Puonjruok mar 6	29
Puonjruok mar 7	34
Puonjruok mar 8	38
Puonjruok mar 9	47
Puonjruok mar 10	54
Puonjruok mar 11	58
Puonjruok mar 12	63
Puonjruok mar 13	68
Puonjruok mar 14	71
Puonjruok mar 15	74

JO-KORINTHO MOKWONGO NI JOK MADONGORE E YIE PUONJRUOK MAR 1

A. Wach Motelo.

- Baruwani nondik ni kanyakla mar jo-Kristo man Korintho. Kane wasomo buk mar Tich Joote ema ne wakwongo winjoe Korintho.
- Motelo Paulo nodhi Korintho e kinde ma ne en e wuodhe mar ariyo mar lando Wach Maber.
- Kane Paulo odhi Korintho mokwongo, ji mang'eny noyie kuom Kristo mi Paulo nobet kodgi kuom higa achiel gi nus, kopuonjo Wach Nyasaye.

B. Gima nomiyo Paulo ondiko ni jo-Korintho.

- Kane Paulo pod ni Efeso, jo-od Kloi nosenyiso Paulo gik mane timore kuom jo-Korintho, to ma e gima duong' ma omiyo Paulo nondiko. Baruwa mane okow ni jo-Korintho, ne ok ondike mondo omigi puonj monego giluw, to mana kaka siem madwokogi e yo.
- E sura achiel nyaka angw'en waneno ka nitiere pogruok e kanyakla mar joma oyie; E sura abich ne gi yie gi terruok mane ni e kindgi; E sura auchiel, dhaw man e kindgi ne gitero e buch joma ok oyie kuom Kristo. E sura apar, chiemo e sewni mag nyiseche manono; E sura mar apar gachiel wayudo ka gi mer kendo gitimo gik maricho ka gichokore kaachiel to gima gichamo ok en Sap Ruoth; to sura mar apar gang'wen kod mar apar gabich kanyakla mar jo-Kristo man Korintho ne ok oyie ni chier nitie, puonj mane ok giyud kuonde mag romo kod tije mag joma mine.

C. Jaote kuom dwaro mar Nyasaye.

- *“An Paulo, mane Nyasaye oyiero kendo oluongo mondo obed jaote Kristo Yesu, ema andiko baruwani kaachiel gi owadwa Sosthene,” (1 jo-Kor. 1:1)*
- Paulo chako ka oparo ni jo-Korintho ni en jaote mar Yesu Kristo kuom dwaro mar Nyasaye; Paulo ne ok oyierore owuon mondo obed jaote.

- Nyasaye ema noyiero Paulo mondo obed jaote (ng’at mo-or); emomiyo ote mare, nowuok kuom Nyasaye to ok kuome owuon.
- Sosthene ne en ng’at ma nowuotho gi Paulo kendo okonye kane pod en Efeso; nenore ni en e Sosthene ma nogo kisomo **Tich -Joote 18:17**
- Kaka ne wasepuonjore e buk mar Tich Joote, jo-Rumi kod jo-Efeso, waseneno kaka Paulo ne hinyo kawo ng’ato mowuothogo. Nang’o?
- Ma ne timore mondo mi jomoko oyud thuolo mar puonjruok kuom Paulo kendo gin bende gikonye nywako tich.
- Ka wawuok e Kanisa mondo wadhi wapuonj kuonde ma moko ber ka wakawo ng’at, machielo moyie, wadhigo.

D. Joma osewal ni Kristo.

“Wandikonu un kanyakla mar joma oyie kuom Nyasaye man Korintho, ma un joma osewal ni Kristo Yesu, mi oluong mondo obed jo-Nyasaye kaachiel gi ji duto kuonde duto maluongo nying Ruodhwa Yesu Kristo, ma Ruodhgi kendo Ruodhwa. Ng’uono gi kue moa kuom Nyasaye Wuonwa kod Ruoth Yesu Kristo obed kodu.”(1 jo-Kor. 1; 2, 3).

- Paulo ne nigi kidienje ariyo mag jo-Kristo e pache ka nondiko ni joma ni Korintho ma nosewal ni Kristo, kaachiel gi jomoyie duto man kuonde duto.
- Paulo ne dwaro mondo jomoyie duto obed gi ng’uono gi kue mar Nyasaye.
- Nyalo bet maber ka waparo ni, kata obet ni buk moro ka moro man e Muma nondik moriere ni ng’ato owuon, Roho Maler ne dwaro mondo Wach Nyasaye obed wach mitero ni ji duto e kinde duto.
- Nyasaye ok lokre. Ndalogi opuonjowa mana kaka nopuonjo jok motelo ma nondiknigi Muma.

“Pile agoyo ni Nyasacha erokamano nikech ng’uono mane omiyoyu kuom Kristo Yesu;” (1 jo-Kor. 1:4)

- Paulo nogoyo erokamano ni Nyasaye nikech ng’uono duto ma nochiwo ni kanyakla mar jo-Kristo man Korintho.

- Ne gisebedo joricho, ka gipogore gi Nyasaye, ka gin joma owinjore dhi e kum mochwere, to kuom ng'uono mar Nyasaye, Kristo nowarogi mi oketogi gi bet nyithinde, ka gibedo jok makare kendo malong'o e nyime.

“Bende agoyone erokamano nikech usedoko momew e yore duto kuom Kristo. Ung'eyo wuoyo maber, kendo un gi rieko duto, nikech usenwang'o e ngimau ni weche mane wanyisou kuom Kristo gin adier. Omiyo onge mich moro mar chuny ma oremou kapod urito mondo Ruodhwa Yesu Kristo ofwenyre:” (1 jo-Kor. 1:5-7)

- Paulo nojiwo jo-Korintho mondo gi par ni Ruoth osemiyogi mich mag rieko kod nyalo mang'eny mar wuoyo; osemiyogi gik moko duto mamiyo gi bet mangima, kagi luoro Nyasaye.
(2 Pet 1:3)
- Ne ok giremo mich moro mar chuny.
- Kuom Kristo ne giseyudo gik moko duto te, kata bedni ne gi ng'eyo kata ok ging'eyo, to nikech ne ging'eye ne gi biro yie rwake kendo kawe mana kaka joma kare.

E. Bet ma Onge Bura e Nyim Nyasaye.

“Bende enomi ubed motegno nyaka giko, mondo kik ubed gi bura chieng' ma Ruodhwa Yesu Kristo biroe. Nyasaye mane oluongou mondo ubed e achiel gi wuode Yesu Kristo Ruodhwa en jaadiera.” (1 jo-Kor. 1:8, 9.)

- Nikech kuom Kristo ma wantie, onge gima di donjnwago e nyim Nyasaye, to ka Kristo odwogo obiro terowa e nyim Wuoro kaka jok ma onge ketho kendo maler e ngimawa.
- Nyasaye ema oseluongowa mondo wabed achiel gi Wuode, kuom mano, wanyalo bedo gi adiera ni kamano ekaka nobedi, nikech Nyasaye en jaadier.
- E kinde mane Paulo ndiko baruwani, ne nitiere pogruok kod richo moko mag ringruok kuom jo-Korintho.
- To bet margi kuom Kristo kod bedo ni gin jok makare e nyim Nyasaye ne ok okethore kendo be ne ok otenore kuom bedo joadiera eka mondo mi gidag e ngimagi kaka “jo-Kristo,” to mana Nyasaye ema jaadiera, ma noluongogi mi gibet achiel kode. (jo-Rumi 8:1, 28,29)

- Nyasaye ema nohero piny.
- Nyasaye ema no oro Wuode mondo otho.
- Nyasaye ema nonyisowa ni Jawar ema wadwaro kendo be ni onego wayie kuom tho mar Wuode.
- Nyasaye ema nosemiyo wabet e winjruok kode kuom tim makare mar Wuode owuon.
- Mana Nyasaye ema osemyowa Roho Maler mondo ofwenynwa gigi mondo mi koro wang'egi.
- Kaka Nyasaye ma jadiera mamiyo magi duto timore, wanyalo bet gi chir ni Nyasaye ma jadiera nomi wachop e giko mi wachung' e nyime, ka wan kare chuth kaka nyathine mohero.

F. Nyasaye nyaka tiek tich mochako

- Nyasaye ok chak gimoro to bang'e oweyo ma ok otieko.
- Bang' ka Nyasaye noseologo nyithind Israel e twech e piny Misri, kane gichopo e dho Nam makwar, nochalo nigi mana ka gima Nyasaye nyalo weyo jo-Misri mondo oneggi to ne ok otimo kamano.
- Bang'e achien, kane gi onge gi chiemo, kendo luoro mar kech nomakogi Nyasaye nomiyogi chiemo moa e polo.
- Kane gi onge gi pi, nomiyogi pi mowuok e lwanda.
- Kane wasigu mang'eny omonjogi e piny manosingi mane gi dakie, Nyasaye nolocho nigi.
- E ndalogi Nyasaye pod chal mana kaka ne en; obiro tieko tich moro ka moro mosechako e ngimawa. **(jo-Filipi 1:6)**
- Chieng' moro, wanayud ka waonge ketho kendo ka wan joma kare e nyim Ruoth Nyasaye Manyalo duto.

G. Pogruok man e kanyakla mar jo-Kristo (Kanisa)

- Mokwongo Paulo nonyiso ji ni gibed gi adiera kuom yie kod achiel magin-go gi Kristo e nyim Nyasaye. Ma ne en gima duong' nikech weche ariyo.
  1. Mano nochako osiro ni jo-Korintho moyie, betgi e winjruok gi Nyasaye ok otenore kuom tichgi; kata obedo ni chandruok ne yudogi, to mano ne ok nyal loko yie mane gin-go e nyim Nyasaye.
  2. Nokonyo komiyo mino wach kod pogruok onenore kaka gik

matindo. Ka wanyalo fwenyo gik moko duto ma wayudo ka wan e nyim Nyasaye maler kendo makare, to ere kaka gima chielo di chandwa.

“Owetena, asayou e nying Ruodhwa Yesu Kristo ni beduru gi winjruok uduto kuom gima uwacho, mondo kik ubed gi pogruok e kindu, to uriwru chutho kuom paro achiel kod dwaro achiel. Akwayou kamano owetena, nikech jood Kloe moko osenyisa wachu malong’o, ni un gi dhaw e kindu, tiende ni ng’ato ka ng’ato kuomu wacho mana wachne owuon. Achiel wacho ni “An ng’at Paulo,” moro to wacho ni, “An ng’at Apolo kendo machielo wacho ni, “An ng’at Petro,” to moro bende wacho ni, “An ng’at Kristo.” (1 Jo-Kor. 1:10-12)

- Jok moyiegi, ne gin jogo mag ringruok to mano emomiyo ne giluwu dhano; mbaka nowuok e kindgi nito ng’a mapuonjo maber moloyo te; Paulo, Apollo, koso Petro, to bang’e gi riwore kod ng’at ma puonjo ma berno mondo mi gin giwegi ema opakgi.
- To bende ne nitie kidiyen ma wacho ni onge ng’ato ma giluwu, to mak mana Kristo.
- Kuom adier Kristo ema onego waluw to ok dhano. To gima ne kelo chandruok kae ne en gombo margi mondo gin ema giyud puoch. Ne gi kwanore kaka jok makare moloyo joma moko nikech ne giluwu Kristo. (Wes maber nono matut en **(1Jo-Kor. 11:1)**)
- Koro ma ne winjore kaka wach makare, mar chuny, to ringruok ber ahinya kuom wuondruok kotemo mondo onenre kaka mano mopong’ gi “Roho”.
- To chunyi ma iye nopong’ gi miyo ringruok duong’ ka gombo margi en mondo, e ringruok giyud duong’.
- Kar goyo erokanno ni Nyasaye kuom jogo, ngato ka ngato ma Nyasaye ne tiyogo mondo opuonj Wachne, to gin giwegi ema ne giting’ore malo ka gipako jok, ma gihero.
- Ka wan kuom Roho, wabiro dwaro mondo wadong kuom ng’uono kod ng’eyo Kristo. **(2 Pet 3:18)**
- Nyasaye nigi jotich mang’eny mobiro tiyogo e ngimawa e seche mopogore opogore; to kata kamano ka wan kuom Roho, teko kod nyalo mar Nyasaye ema biro bedo geno marwa to ok keto pachwa kuom teko mar jotichne.

H. Pogruok mofuwo

“To Kristo dipogre tienge tienge adier”? Koso uparo ni Paulo ema nothonu e Msalaba? Koso ne obatisu e nying Paulo?(1 jo-Kor. 1:13)

- Paulo chako komiyogi penjo manyiso fuwo mar pogruokgi ratiro kendo konyiso gi kaka ringruok ma gin-go nyap.
- “To Kristo dipogre tienge tienge adier?” ***“Nitie ringruok achiel gi Roho achiel, mana kaka nitie geno achiel ma Nyasaye oseluongue. “Nitie Ruoth achiel, gi yie achiel, kod batiso achiel. Nyasaye bende en achiel. ma Wuon ji duto. En ema oloyo gik moko duto, kendo otiyo kuom gik moko duto, bende en ei gik moko duto,” (jo-Efeso 4; 4-6)*** jok moyie duto oseriw kaachiel ei Kristo, to par gima Paulo nowacho e buk mar jo-Efeso 4:3 ***“Temuru kaka unyalo mondo urit winjruok ma Roho osemiyou, kuom kue moriwou kaachiel”*** Kue ema nyalo miyo riwruok kaachiel bedie, kue en achiel kuom olemo mag Roho. To mana ka wawuotho ka Roho chikowa eka riwruok e achiel marwa biro nenore.
- Pogruok e kanyakla betie mana ka ji wuotho ka ringruok ema chikogi; to mano ema nokelo ni jo-Korintho chandruok.
- Koso uparo ni Paulo ema ne othonu e musalaba? Ngang’, ok kamano.
- Koso ne obatisu e nying Paulo? Ooyo, ok kamano
- Paulo keto penjogi mondo omi jo-Korintho ofweny kitgi ma paro mana gik ma ngima mar dhano dwaro “ringruok.”

“Agoyo erokamano ni Nyasaye ni ne ok abatiso ng’ato kuomu mak mana Krispo gi Gayo! Omiyo onge ng’ama nyalo wacho ni ne obatisu e nyinga. Ee ne obatiso Stefano bende, kaachiel gi joode, to ok apar ni ne obatiso ng’at machielo kendo.” (1 Jo-Kor. 1; 14-16)

- Wach ma Paulo wuoye kuom wach batiso, nowacho mondo onyis ni tich batiso ma oko mineno ok nyal timo gimoro e ngimawa.
- To gima duong’ en ni batiso mar pi nyiso ni wariwore gi Kristo e tho, ik, kod chier mare.
- Thuolo ma osemiwa ka iketowa kuom Kristo kendo mogik kuom tho,ik kod chier mare, timore ma ok chun ni nyaka wayud batiso mar lut e pi. Batiso mar pi en mana kido ma oko mineno mar “chuny” (ma ketowa kuom Kristo)

I. Paulo nowuotho Kuom Roho.

- Paulo paro ni jo-Korintho ni tich ma nomiye mondo otimnigi, notenore kuom Kristo, kuom mano ne ok ogen kuom riekod kod teko mar dhano, to mana riekod kod teko mar Nyasaye miyudo kuom Injili.

“Yesu ne ok oora mondo obatis ji, to noora mondo aland Injili, ka awuoyo gi weche maliw mondo kik tiend tho mar Yesu e msalaba go ji obindi; Wach msalaba en mana fuwo ni joma lal, to en teko mar Nyasaye ni wan joma iredo.” (1 jo-Kor. 1:17, 18)

- Paulo ne wuotho ka Roho ema chike kendo kuom tich lando Injili notiyo ka en kuom Kristo.
- Geno mare kuom warruok mar chunje notenore kuom Roho Maler to ok kuome owuon kata riekone.

“Aonge gi wichkuot moro amora kuom Wach Maber, nimar en e teko mar Nyasaye, mawaro ji duto moyie. Mokwongo nobiro ni jo-Yahudi, to bang’e nobiro ni joma ok jo-Yahudi bende.” (jo-Rumi 1:16)

Ka Roho Maler ofwenyo ni ng’ato adiera mar Wach Injili e chunye, eka ng’atno nyalo yie mi ware.

- Ka wawuotho kuom Roho, to geno ma wan-go kuom warruok mar jok mamoko wabiro keto mana kuom Roho, to ka wawuotho kuom ringruok to wabiro keto geno marwa kuom tichwa matek kod riekni mag piny ka wa hoyo ji gi weche mamit, ka wa ng’ado ni ji bura, kendo ka waloko ji.
- “Wach msalaba en mana fuwo ni joma lal”,
- Kuom ndiko wachni, Paulo ne duoko jo-Korintho chien mondo gi par fuwo margi ma nokelo nigi pogruok.
- Gima nomiyo gibet joma owar mi gi dongore kuom Kristo ne en Roho Maler ka otiyo gi wach adiera mar Msalaba e ngimagi, to ok riekod kod ranyisi mag jogo ma puonjgi samoro ne nyalo bet ni giserwako.
- Wach adiera matut man kuom Msalaba nyadi mang’eny jo- Kristo ok ong’eye. Kristo nodhi e msalaba kende mondo ochul gop richowa (jo-Rumi 5:8); Ne wadhi gi Kristo e msalaba mondo ogonywa e teko mar richo (jo-Rumi 6:6-14).

JO-KORINTHO MOKWONGO NI JOK MADONGORE E YIE PUONJRUOK MAR 2

A. Rieko mar Joma Riek en FuwoKuom Nyasaye

“Mana kaka Muma wacho niya, “Anaketh rieko mar joma riek, kendo anami ng’eyo mar joma ong’eyo bed kayiem nono.” Koro ere ng’at mariek? Ere japuonj Chik? Koso ere jatwak mariek mar pinyni? Donge Nyasaye osenyiso ni rieko mar pinyni en mana fuwo koso? (1 jo-Kor. 1:19, 20)

- Paulo nosiko mana koparo ni oyal Injili, to ok gi pache kata gi rieko mar pinyni.
- Nyasaye nowacho e buk mar **Isaya 29:13** ni, Enoketh rieko mar joma riek.
- Wanyalo neno ranyisi mang’eny ka Nyasaye ketho rieko mar dhano:
  1. Ka Kain nokelo misango mare, noparo ni onyalo biro ir Nyasaye gi yore owuon.
  2. Gorofa mabor mar Babel: Nyasaye nowacho ni dhano ni mondo onyuolre opong’ piny. Ne gi tamore winjo wach Nyasaye ka gigeno kuom riekgi kendo ka gichokore kaachiel mondo gin giwegi ema nyinggi oyud duong’.
  3. Owete Joseph neparo ni giriek kuom timo chenro mar golo Joseph e kindgi. Ne gi miye jo ng’iewo kaka misumba. To Nyasaye noting’e malo mobedo ng’at mar ariyo man-gi duol e piny Misri duto, kendo owetene nokulorene.
  4. Farao: nochano mondo otiek oganda Nyasaye; to Nyasaye noketho pinye, nonego wuode makayo, kendo jolweny mage notho e Nam.
  5. Ranyisi maduong’ molyogi te ka Nyasaye ketho rieko mar dhano en kokalo kuom tho, ik, kod chier mar Yesu: Kane Yesu ne ni e piny, jo-Farisai kod jo-Sudikai e jok mane ikwano kaka jok mariek mong’eyo yore mag Nyasaye. Ne gidagi winjo puonj Yesu, nikech gin giwegi ne gineno ni giriek. Ne gi kawo Yesu kaka jamriambo kendo ng’at ma yanyo Nyasaye, emomiyo ne giyie ni chenro mar nege ne en dwaro mar Nyasaye.
- Ne gimako Yesu, kendo gi tere ni jo-Rumi kama nochwade, ne gi ng’udho kuome olawo, ne gi jare, to mogik ne gi gure e msalaba. Ka nosetho, kuom riekogi ne gi dino dho liel gi kidi kendo gi keto jorit mondo kik ng’ato kwal ringre. Kamano dhano nochano mondo oneg Yesu, to Nyasaye notiyo gi thone

mondo ochul gop richowa. Nyasaye nochiere, notere e polo kendo okete obet e bade korachwich ka onyiso piny duto ni oyie gi gop richo ma nochulo.

- Nyasaye en ng'at mariek kendo man-gi teko omiyo onyalo kawo riekofuwo mar dhano mi oti-go kuom loso yor warruok ni joricho.

B. Nyasaye Tiyo Gi Fuwo mar Wach Milando mondo Owar Joma oyie

“To Nyasaye nochano gi riekone ni dhano ok nyal ng'eye gi riekone owuon, nikech ne odwaro ni fuwo mar Wach mwalando ema mondo obed yo ma owarogo joma oyie.” (1 jo-Kor. 1:21)

- Jo-Yahudi ne gin oganda Nyasaye ma noyiero, kuom mano e kinde mag Paulo, jo-Yahudi nobet gi sunga ahinya.
- Nyasaye nomiyogi Chik, jonabi, kod Muma Machon, kendo ne gin gi yie ni gi ng'eyo Nyasaye.
- To kata obedo ni ne gin kod thuologi duto, kendo ne gikwanore ni gin joma riek kuom ng'eyo Nyasaye, to ne pok ging'eyo adiera mar warruok man kuom Kristo.
- Jo- Grik kod jo-Rumi bende ne chal kodgi kamano. Ne gin kod jogi mariek, to bende ne gi gikwanore ni gi ng'eyo wach mar adiera.
- To, onge kata ng'ato achiel, kuom jogi mariek mane nyalo ng'eyo Nyasaye kata mane nyalo loso winjruok makare e kindgi kode.
- Nyasaye kuom riekone ok oseyye mondo dhano ong'eye kuom riekofuwo mar dhano owuon.
- To katakamano, Nyasaye owuon osemyo ong'ere kokalo kuom Wachne miyalo.
- Aa chakruok chwech piny, Nyasaye oseketo ni ji e yor nyawo mondo giyie Wachne ka gi dwaro ni mondo gi ng'eye.

“Jo-Yahudi to dwaro neno honni kata ranyisi, kendo jo-Grik manyo riekofuwo. Wan to walando wach Kristo mane ogur e msalaba. En wach ma chwanyo chuny jo-Yahudi, to joma ok jo-Yahudi to kwane ka wach mofuwo.” (1 jo- Kor. 1:22, 23)

- Nyasaye ok osekawo ranyisi kata honni mondo otigo e ndalogi, ka ohoyogo ji mondo oyie kuome. To owaro ji ka omiyo wayie gi wach mar Injili miyalo gi nyawo.

- To katakamano, jo-Yahudi ne kwane kaka wach ma chwanyo chunyi nikech ne gi kawo Yesu kaka jamriambo kendo ng'at mochayo Nyasaye kuom ketruok ni en wuod Nyasaye.
- E pachgi ne giparoni, “Ere kaka warruok ne nyalo biro kokalo kuom ng'at mochayo Nyasaye?”
- To machielo, jo-Grik to ne dwaro rieke mar piny, Injili to ne gi kwano kaka wach mofuwo. E pachgi, Yesu ne en mana wuod fundi bao ma ja Yahudi mane okwedi kendo nogur gi ogandane. “Ere kaka ng'at ma kama ne nyalo kelo warruok?”
- Emomiyo wach maduong', jo-Yahudi kata jo-Grik onge kata achiel kuomgi mane nigi chuny mar rwako Injili kaka ne Injili en, mi giyie kendo owargi.
- Par ane Noah: Nyasaye ne ok omiye ranyisi moro kata hono mondo otim, to mana yalo adiera.
- Noah gi joode kende ema noyie mi noresgi. Ji man e piny duto modong' nodagi mi, pi nonegogi.
- Paulo nowacho ni, “jo-Yahudi ne dwaro ranyisi.” En gima ber mondo mi wapar ni jo-Yahudi noseneno Yesu katimo honni kod ranyisi mang'eny, to pod ne gi siko ka gi gidwaro mondo omed timonigi hono gi ranyisi mondo mi gi yie ni, kara adier ne en Jawar.
- Jo-Yahudi nong'eyo ni Nyasaye biro oro Jawar, to ne giparo ni obiro warogi ka ogologi e loch mar jo-Rumi, to ok warogi e richogi.
- Kaka ne gineno Yesu, ne en mana fundi bao, jatend jolupo ma ne ok osomo, ma kata teko mar tamogi kik gi gure kaka jaketho noongego. Ere kaka ne nyalo bet ni en e Jawar?
- Pod nitie ji ndalogi madwaro mondo gine ranyisi eka mondo gi yie Wach mar adiera (Injili).
- Kit Nyasaye ok en mar chiwo ranyisi, osechiwo Wachne kendo ji nyaka yie wachne.
- Paulo nowacho niya , “jo-Grik manyo rieke.”
- Jo-Grik ne manyo chenro molos gi rieke mar dhano mondo obi owar piny kuom chandruokne duto.
- Paro ma ne nitie ni chandruok duto mag piny nebiro rumo ka giyie kuom wuod jo-Yahudi moro mi luongo ni Yesu, ma nosekwedi gi ogandane kendo nogur gi jo-Rumi, ne en fuwo /gima ok adier.
- Pod nitiere ji e piny duto mosiko ka paro ni giriek moloyo Nyasaye.

- Nyasaye wacho ni ka gi yie gi wach Injili, to ibiro wargi, to gisiko ka gigeno mana kuom gik moko nono mondo mi gibed e winjuok gi Nyasaye.
- Gin kod ng'eyo kaka piny nochakore kod kaka gi nyalo bet e winjuok gi Nyasaye, kod kama gi biro dhiye ka gisetho.
- To onge ng'ato kat achiel kuomgi manyalo ng'eyo Nyasaye gi riekone owuon. Nyasaye kod wachne mar adiera inyalo mana ng'eyo kokalo kuom puonjo Wachne, kaka Roho Maler miyo wafwenye e chunywa.

“To joma Nyasaye oseluongo, bedni gin jo-Yahudi kata joma ok jo-Yahudi, to ong'eyo ni wachno en Kristo, ma en teko Nyasaye kendo riekone.” (1 jo-Kor. 1: 24)

- Jo-Yahudi ma ok oyie kod joma ok jo-Yahudi nokawo Yesu kaka jawuond ma nogur.
- To jogo ma Nyasaye oseyiero mondo oyie wach ma nokelo kuom yie, ong'eyo ni kuom tho mar Ruoth Yesu, Nyasaye osetiyo gi riekone te kod chenro mare man gi teko mondo owarwa kuom teko mar Satan, richo, kod tho.

C. Chenro mag Nyasaye gin Chenro ma Riek

“Nikech fup Nyasaye riek moloyo rieko mar dhano, kendo nyawo mar Nyasaye tek moloyo teko dhano.” (1 jo-Kor. 1:25)

- Chenro mag Nyasaye, ma joma ok oyie luongo ni fuwo, riek moloyo chenro mag rieko dhano mikwano ni riek moloyo rieko te.
- Paro ma wacho ni Nyasaye ne nyalo weyo jo wasigu mondo ogur Wuode ne nenore ka gima en paro mofuwo mogik.
- To mogik ma ne en mana chenro makare (mong'ith) mar Nyasaye ma dhano ne biro yude warruok mosiko.
- Eka Paulo nowacho wach moro ni “ nyawo mar Nyasaye tek moloyo teko mar dhano”
- Ka Yesu nogur e msalaba, nechalo mana ka gima oseloye kendo ok onyal gimoro kendo be ni Nyasaye ne ok nyal konye.

“Joma ne kadho kanyo nojaro Yesu, ka twenyone umgi,”kendo ka wachone niya oo! In mane iwacho ni ibiro muko Hekalu, mi ichak iger bang' ndalo

adek, koro resri ane, ilor ia e msalaba!” Kamano bende e kaka jodolo madongo kod jopuonj Chik nojaro Yesu, kagiwacho e kindgi giwegi niya “Ne oreso jomomoko, to en owuon dak oresre! Ara koro Kristo Ruodh Israel olor oa e msalaba ane, mondo wayie kuome!” ji ariyo mane ogurego bende noyanye.” (Mariko 15; 29-32)

- Kata obet ni Yesu ne nenore kaka ng’at ma onge gi teko, Nyasaye pod nenigi teko duto te mar timo gima odwaro kaka noloso chenrone maduong’ mar chiwo warruok ni koth dhano.
- Nyasaye osekawo gik ma pinyni kwano kaka gik mofuwo mondo onyis josunga, jo piny modagi yie ni riekogi en kayiem.

“Koro owetena ma Nyasaye oseluongo, parieuru kaka uchal. Ka unyalo paro kaka dhano paro, to ubiro yudo ni joma nok kuomu kende ema riek, kendo joma nok ema omew, bende joma tin kuomu kende ema wuok e miech ruodhi. To Nyasaye noyiero gik mapiny kwano ka gik mofuwo mana kong’eyo, mondo okuodgo wi joma riek kendo noyiero gik ma piny neno ni nyap mondo okuodgo wi joma rateke. Bende noyiero gik ma piny buono kendo ochayo kendo ma ok kwan ka gimoro, mondo okethgo gik ma piny kwano ka gik madongo. Notimo kamano mondo ng’ato kik sungre e nyime. (1 jo-Kor. 1:26-29)

- Nyasaye doyiero malaike madongo kendo mabeyo mondo oland Injili.
- To ka dotimo kamano, ji do rango mana duong’ ma joote nigo to ok duong’ mar Wach Injili.
- Mano emomiyo Nyasaye noyiero mondo oti gi ji ajia.
- Ka Yesu neni e piny, ng’eny jopuonjre mage ne gin jok ma onge gi duol ei oganda, to bende kuomgi ne onge jok momew mang’eny kata mosomo maber.
- Joote Yesu dimang’eny, ne ok gin joma idewo kata man gi somo malong’o. Thothgi ne gin jolupo modhier e saa ma noluongogi mondo giluwe. **(Tich Joote 4:13)**
- Joloch mosomo ma ndalogi dine ok okawogi kaka ji malong’o
- Dhano mar piny inyuolo e pinyni ka ni gi paro ni onyalo timo gik moko ka ok odwaro kony kendo ka ok orip gi ji e paro. To kaka omedo kwanore kaka ng’at mariek kendo matek moloyo. Ekaka riekone mar ng’eyo Jawar medo bet e mudho.

- Emomiyo en kare ni Nyasaye ne nyalo yiero jok ma ka jo pinyni neno to kwano kaka jok mofuwo, manyap, kendo ma onge gima ong'eyo ma digiwach kuom Wachne.
- Kuom mano, yie rwako wach mare ne ok bi bedo nikech riekow mar dhano, teko, kata ng'eyo ma gin-go kuom kaka gi wuoyo gi ji, to mana kuom tich matek mar Roho Maler man e chuny dhano.
- Emomiyo, kaka Paulo nondiko e wes 29, onge gima omiyo ng'ato nyalo sungere; to sunga mare onego bed kuom Nyasaye.

D. Kuom Kristo, Jomoyie Osemi Riekow kod Mich Duto mag Chuny

“Osekelou e achiel gi Kristo Yesu, kendo osemyo Kristo obedo riekowa. Kuom Kristo bende ema Nyasaye osemyo wabet e winjruok kode, kendo osemyo wabedo joge, kendo wayudo Warruok. Mano emomiyo, “ng’at madwaro sungore to mondo osungre mana nikech gik ma Ruoth osetimo mana kaka Muma wacho.” (1 jo-Kor 1:30, 31)

- Ng’i ane weche matin mokwongo e wesni. “To osekelou e achiel gi Kristo Yesu.” Nyasaye nokawowa mi oketowa kuom Kristo.
- Koro ber ka wang’eyo ni Paulo nyisowa ni Yesu e riekowa, kendo en e timwa ma kare kendo osepuodhowa wabet joge kendo en e warruok marwa.
- Riekow inyalo mana luong ni riekow ka en riekow man kod adiera.
- Nikech Nyasaye en Nyasaye, En gi riekow duto to bende ong’eyo adiera duto. Emomiyo En ema “ong’eyo gik moko duto;” gimoro amora ma ok tim kaka Nyasaye dwaro ok nyal luong ni riekow, to mana fuwo.
- E buk mar Johana 14; 6 ***“Yesu noduoke niya An e yo, kendo An e adiera, bende An e ngima. Onge ng’ama dhi ka wuora mak okadho kuoma.”*** Yesu en e ADIERA wan to wan kuome.
- Emomiyo, kaka wawuotho kuom Roho kendo Roho nyago ngima mar Kristo e ngimawa, ngima mar Kristo ema biro miyo mondo wang’e kendo wayie ni gik moko duto ma Nyasaye wacho gin adiera. Emomiyo, YESU E RIEKOWA.
- Maluwo mano, Paulo nowacho ni timwa makare en Yesu.
- Buk mar jo-Rumi 6 puonjo ni osebatiswa kuom tho mar Kristo, ik, kod chierne
- Kuom tho mare, ringrewa be nogur gi Kristo, kanyo noresowa kogolowa e loch mar richo ma pile modak e ngimawa.

- Kaka notho ni richo kamano wan bende ne watho ni richo, kuom mano, ngima manyien-no osebedo marwa.
- Emomiyo Nyasaye kwano Yesu kaka ng'at ma kare e nyime, kuom mano wan bende waseyudo tim makareno.
- Paulo bende nowacho ni Yesu osepuodhowa wabet joge, kata joge maler kaka en.
- Kendo, Yesu ema omiyo wabet maler nikech wan kuome kendo osemyowa ngimane moting'o kaka oler.
- Chakre sani, wan kaka nyithind Nyasaye, kuom Kristo ikwanowa kaka jomaler kendo ma onge ketho. **(jo-Efeso 1:4)**
- Kaka wawuotho kuom Roho ka Kristo nyago ngima mare e iwa kendo nyak mag olemb ngimane nenore e ngimawa obiro miyo ngimawa bet ngima maler. Nikech kaka ngimane ler e kaka ngima mawuok kuome be biro bet maler.
- To moloyo, Paulo nondiko ni, Yesu e warruok marwa, manyiso ni, ***nowarowa kochiwo ngimane.***
- To nikech nosewarowa e kum mochwere, Satan, gop richo, bura kod teko mar richo machando ngimawa, to oseketowa kuom Kristo kendo osemyowa riekone, timne makare, puodhruok kod warruok. Nitie gimoro achiel kende ma dimi wasungre; **NYASAYE GI NG'UONO MARE MOTIMO NI DHANO MA JARICHO.**

JO-KORINTHO MOKWONGO NI JOK MADONGORE E YIE PUONJRUOK MAR 3

A. Yo ma Paulo noyalogo e Korintho

“Kuum mano owetena, kane abiro iru mondo alandnu wach mopondo mar Nyasaye, to ne ok awuoyo gi weche mamit kata gi rieko matut, nimar ne aketo chunya mondo ka an kodu to kik apar gimoro amora mak mana Yesu Kristo, to moloyo wach thone e msalaba. Kane abiro iru, to ne anyap, kendo luoro nomiyo denda duto otetni, bende kane alando wach to ne ok akonyra gi weche mariek ma yuayo ji, to teko mar Roho ema ne onyisou ni wach ma alando en adier, mondo yie maru kik tenre kuom rieko mar dhano to otenre mana kuom teko mar Nyasaye.” (1 jo-Kor 2:1-5)

- Paulo paro ni jo-Korintho moyie ni, motelo ne giseyie kuom Kristo, to ok nikech rieko mar Paulo kata teko mane owuoyogo, nikech nonyap, noluor, bende kane olando wach to ne ok okonyore gi weche mamit ma yuayo ji; to teko mar Roho Maler kod teko mar Injili ema nomiyo gi yie kuom Kristo (jo-Rumi 1:16).
- Roho Maler nonyiso teko kendo nomiyo chunyi ong’eyo adiera man kuom Kristo kod tho mare e msalaba, mano notimore mondo mi yie mar jo-Korintho obed kuom teko mar Nyasaye to ok kuom rieko mar dhano.
- E buk mar jo-Galatia 5:20 Paulo ndiko ni moko kuom tije mag ringruok gin *“dhawo kod pogruok,”* ma ne inyalo luongo ni paro mopogore gi wach mar adiera.
- Kuom ringruok, gombo mondo wapuonj gik ma “wadwaro” kuom wach mar adiera kata paro mopogore opogore bet gi teko ahinya, kendo geno ma wan-go wabiro keto kuom riekowa kod weche mamit mayuayo ji. Kar keto geno ma wan- go kuom Roho.
- Ka wan kuom Roho, wafwenyo ni ma en tich ma Nyasaye ema tiyo, kendo chutho, Roho Maler ema miyo chunyiwa ng’eyo adiera to ok gik ma wawacho kata kaka wawachogi.
- Gi nyawo wabiro puonjogi ji, ka wayie ni Roho Maler biro tiyo e ngima ji kaka oneno ni ber.
- E wes 3 Paulo nowacho ni luoro nomiyo dende duto otetni bende nonyap koyalo nigi Wach Maber.

- Ma e kama Nyasaye dwaro ni mondo wan duto wadag ka ngimawa nitie; ka waneno kaka wanyap kendo ok wanyal ka ok En kodwa.
- To kaka wanyalo paro ni wariek, watek kendo wan joma beyo biro miyo wabet ka wageno kuomwa wawegi.

B. Gi momiyo Paulo no yalo kamano

“Mondo yie maru kik tenre kuom riekto mar dhano to otenre mana kuom teko mar Nyasaye.” (1 jo-Kor. 2:5)

- Ma e gima nomiyo Paulo oketo geno mare kuom Roho Maler koyalo Wach Maber to ok noketo geno mare kuom tekone owuon. Nong’eyo ni Roho Maler kende ema ne nyalo wuoyo gi chuny ji kuom wach mar adiera mi gi yie.
- To ka ji yie kuom Wach Maber nikech wa yuayo ji gi weche mamit, to kara ka ng’ato machielo nyalo biro mong’eyo loso, ginyalo luwo puonj mage.
- To ng’at ma oyie Wach Maber nikech Roho Maler osemiyo bura oloye e chunye kuom Wach adiera, ok ginyal lokore mi giwe yie margi.

C. Riekto mar Nyasaye, Pinyni Ne Ok Ong’eyo, to Nyasaye No-elo Chenrone Mariék

“To katamano nitie riekto ma wapuonjogo joma yiegi otegno, to ok en riekto mar pinyni, kata mar jotend pinyni, nikech gin to lochgi osechako rumo (1 jo-Kor. 2:6)

- Yalo Wach Nyasaye ma pinyni kwano kaka fuwo chutho en e riekto mar Nyasaye.
- En riekto mopogore gi riekto mar piny, to mana joma Roho Maler osemiyo ong’eye kende ema nyalo winje. Nikech riekto mar Nyasaye Roho kende ema nyalo miyo ng’eye.
- Kuom ranyisi, Johana 6:47-52, 66-69: *“Awachonu adier ni, ng’at moyie ema niggi ngima ma nyaka chieng. An e kuon mar ngima. Kwereu nochamo manna e thim, to katakamano ne githo. An to awuoyo kuom kuon moa e polo, ma ka ng’ato ochamo to ok nyal tho ngang’ An e kuon mangima mane olor oa e polo. Ng’at ma chamo kuonni nobed mangima nyaka chieng’. To bende kuon ma abiro chiwo mondo piny oyud ngima en ringra.” Jo-Yahudi nochako dhawo*

kendgi niya, “ere kaka jali dimiwa ringre mondo wacham? Chakre kanyo ng’eny jopuonjrene nodok chien, mi oweyo luwe. Omiyo nopenjo jooto apar gariyo ni, “Un bende udwaro weya koso?” To Simon Petro nodwoke ni, “Ruoth ere ng’ama dwa dhi ire, to in ema in gi weche makelo ngima ma nyaka chieng’? Wan koro waseyie, kendo wang’eyo ni in e Ng’ama Ler mar Nyasaye.”

- Ka Yesu nowacho ni en e kuon mar ngima, ng’eny ji ne ok owinjo tiend wachno mi oa oweye. Neye kaka weche Petro koro ne ok chal kaka chon nikech Roho Maler nosefwenyone adiera.

“To riekono ma wapuonjo en riekono mopondo mar Nyasaye mapok ofwenyore. En riekono mopandi ni ji, mane Nyasaye osechanonwa chon kane pok ochwe piny, mondo wayud duong’. Onge kata achiel kuom jotend pinyni mane ong’eyo riekono, nikech ka dine bed ni gi ng’eye, to dine ok giguro Ruodh duong’ e msalaba. To riekono koro osefwenyore, mana kaka Muma wacho niya’ “Gik ma wang’ pok oneno, kendo ma it pok owinjo, bende mapok odonjo e chuny dhano, e gik ma Nyasaye oiko ni joma ohere. To wan ema ne Nyasaye onyisowa wachne mopondo, kuom teko mar Roho, nikech Roho fwenyoni ni ji gik moko duto, kata mana weche matut mag Nyasaye. 1 jo-Kor 2: 7-10

- Riekono mar Nyasaye ma wapuonjo en riekono Nyasaye mane nitie kata kapok ochwe piny.
- En riekono ma ruodhi (jok ma ikwano kaka jok mariek mogik kod jok madongo moluor mogik) mag pinyni ok nyal winjo.
- Dine bedni ruodhi mane nitie e kinde mag Yesu ng’eye, to dine giyie kuome kar kwede kendo nege.
- Riekoni oting’o adiera malich kendo miwuoro to mana nikech nyithind Nyasaye, ma onge ng’ato moro mosenene, winje kata paro gik ma kamago.
- Wes 10 nyisowa ni wang’eyo kendo wawinjo riekono ma kama nikech Roho Maler mong’eyo gik mopondo mag Nyasaye, osemyo wafwenyogi.
- Roho achielno, mawinjo kendo ong’eyo Nyasaye, to riekone bende ong’eyo, osemyo mondo mi wan bende wang’e riekone. *“Pod an gi weche mathoth mowinjore awachnu, to pod ok unyal winjogi. To ka Roho mar adiera osebiro, to enopuonju adiera duto. Ok enowach mana wachne owuon, to enowach*

mana gima owinjo, kendo enonyisu tiend gik mabiro timore. Enomiya duong', nikech gik ma enowachnu nogol mana kuoma.” (Johana 16:12-14)

- Roho Owuon, ema ong'eyo weche mopondo mag Nyasaye, kendo obiro miyo wang'eyo adiera. Emomiyo, adiera onge gi giko nito onego wang'eye marom nadi.
- Ringruok kende ema monowa bedo gi dongruok kuom ng'uono kod kaka onego wang'e ruodhwa Yesu Kristo.
- *“Onge ng'ato manyalo ng'eyo paro man e chuny ng'at machielo, to mak mana chuny nga'to ema ong'eyo parone owuon. Kamano bende e kaka Roho mar Nyasaye kende ema ong'eyo paro mar Nyasaye. To ne ok wayudo chuny mar pinyi, to ne wayudo Roho moa kuom Nyasaye, mondo wang'e mich duto ma Nyasaye osemiyowa kuom ng'uonone. Koro kwawuoyo kuom gigo, to ok wakonyre gi weche mag rieko ma dhano puonjo, to wakonyore mana gi weche ma Roho puonjo, kwa nyiso joma nigi Roho weche mag chuny.” 1 jo-Kor 2:11-13*
- Mana kaka chuny dhano kende ema nyalo ng'eyo gik maling' ling' mopondo e ngimane, kamano bende Roho Maler kende ema ong'eyo rieko maling' ling' mopondo mar Nyasaye.
- Emomiyo, Roho Maler kende ema nyalo miyo wafweny gik mopondo mag Nyasaye.
- Rieko mar dhano OK NYAL miyo wang'e kata wawinj gik ma Nyasaye osemiyowa nono ma onge chudo moro, emomiyo Roho mar Nyasaye nyaka wuo gi chunywa kuom weche mag adiera.

D. Dhano Mar Piny ma onge gi Roho kod Dhano man- gi Roho

“To ng'at ma onge gi Roho ok nyal yie weche ma Roho mar Nyasaye nyise, Adier, ok onyal winjo tiendgi maber, nikech ginenorene ka gik mofuwo, nimar inyalo nonogi mana gi teko mar Roho. To ng'at man gi Roho nyalo nono gik moko duto, to en owuon onge ng'ama nyalo nono chunye. Mano e gima Muma bende wacho ni, “Ere ng'ama ong'eyo paro mar Ruoth, ma dimi ong'ad ni Ruoth rieko? Wan to wan gi paro mar Kristo!” 1 jo-Kor. 2:14-16

- Dhano mar piny en ng'at ma ok oyie *ma gombo mag gik moneno ema miye mor ka chike.*
- Dhano mar ringruok moyie bende richo mar kodhi ema chiko kendo obiro bet ka dwaro ma en-go motegno en timo gik ringruok.
- Ng'at ringruok moyie, en be richo mar kodhi ema chike, to bende gik ma ogombo kod gik ma miye mor ema biro chike.
- Ng'at ma wuotho ka Roho ema chiko, ng'eyo ma en-go oyudo kowuok kuom Roho *jal mong'eyo gik mopondo mag Nyasaye.*''
- E wes 16 Paulo ndiko ni wan to wan gi paro mar Kristo.
- Kane wayudo Warruok nomiwa ngima Kristo. Kaka wawuotho kuom Roho (ka Roho chikowa), obiro nyago ngima Kristo e ngimawa kendo chunywa kod pachwa obiro loso mi chak bed manyien. **jo-Efeso 4:23**
- Kaka waseyudo ngima mar Kristo, paro mar Kristo bende waseyudo. Ka wan kuom Roho, wabiro ng'eyo dwaro mare kod kaka oneno gik moko.
- To ka wawuotho ka ringruok ema chikowa, to wabiro fwenyo gik moko gi pachwa mar ringruok.

JO-KORINTHO MOKWONGO NI JOK MADONGORE E YIE PUONJRUOK MAR 4

A. Jo-Korintho Moyie Gin Joma ne Pod Onge gi Roho.

“Kamano owetena, ne ok anyal wuoyo kodu kaka awuoyo gi joma nigi Roho. To ne nyaka awuo kodu ka gima un joma onge gi Roho, kendo ma pod yom kuom Kristo. Ne apidhou mana gi chak, to ok chiemo matek, nikech ne pok utegno. To kata mana kawuono, pod ok unyal chame, nimar pod uchalo joma onge gi Roho, nikech kapod nitie nyiego e chunyu, kendo udhawo e kindu uwegi, to adier mano nyiso ni pod uchalo gi joma onge gi Roho, kendo utimo mana timbe mag dhano. Ka jomoko kuomu wacho ni, “Wan jo-Paulo” to moko ni, “wan jo-Apolo”, to mano donge nyiso ni utimo mana timbe mag dhano koso?” 1 jo-Kor. 3:1-4.

- E sura 1 Paulo nonyiso jo-Korintho ni nosewinjo pogruok ma negin-go e kindgi
- To koro e sura mar 3 Paulo nyisogi gima nokelonigi chandruok.
- Wang’i ane wes 1; Paulo ndiko ni ne ok onyal wuoyo kodgi kaka owuoyo gi joma nigi Roho kata ka joma wuotho ka Roho ema chiko, nikech ne gin jok ma wuotho ka ringruok ema chiko.
- Par ane gima Paulo nowacho kuom wach mar adiera miyudo man e buk mar jo-Korintho mokwongo2;12-14
- Wech adiera mar Roho, Roho kende ema nyalo miyo wawinj tiende. Mano nyiso ni mondo mi wang’eye, Roho Maler ema miyo chuny dhano ng’eye.
- Paulo ne nyaka dhi nyime kopuonjo mise mag weche adiera mane onego bed ni giseng’eyo chon.
- Kuom Kristo, jo-Korintho moyie ne gin jok man-gi Roho, nikech ne giseyudo warruok.
- To kuom ringruok, ne gin joma onge gi Roho. Ne gin jok ma Roho Maler osemyo nyuol manyien, (jomoyie) to ne giwuotho ka ringruok ema chikogi.
- Emomiyo, Paulo ne ok nyal puonjogi kaka jogo man-gi Roho.
- E wes 3 Paulo nowacho ni nomiyogi chak mondo gi madhi kar miyogi ring’o mondo gi cham.
- Paulo ndiko ni jok moyiegi, kuom weche mag Roho nepod gin mana kaka nyithindo mayom kaluwore gi kit puonj mane inyalo puonjogi mi giwinj maber.
- Pogruok mane gin-go ne en gima nyiso ni ne gin jok ma onge gi Roho kendo gin joma paro mana gik ringruok. **jo-Gal. 5:19-21**

- E kinde mane Paulo ndiko ni jo-Korintho, nosekawo higni auchiel. Ne gisebedo jomoyie kuom higni auchiel. No nego bed ni giseng'eyo puonj mag weche adiera kaka ne gin jok manosewal: Weche puonj mopondo mag adierago wanyalo mana winjo ka wan gi Roho.

B. Kik Wami Joyalo Duong'; Nikech Gin Mana Jotich Nyasaye

“Un uparo ni Apolo en ng’a? Koso Paulo to ng’a? Donge wan mana jotich Nyasaye mane omiyo uyie kuom Kristo? Ng’ato ka ng’ato kuomwa tiyo tich mane Ruoth omiye mondo oti. An ne apidho kodhi, to Apolo ema ne oolone pi, to chutho Nyasaye ema ne omiyo odongo. Kamano ng’ato ma opidho yath, kata ng’at moolo pi ok kwan ni osetimo gimoro, to mak mana Nyasaye momiyo yadhno dongo ema otimo gimoro. Onge pogruok manie kind jal mapidho gi jal ma olo pi, to Nyasaye nomi ng’ato ka ng’ato pok mana kaka tichne owuon obet.”
1 jo-Kor. 3; 5-8

- Wesgi eki ema nyiso adiera mar gik ma Paulo ne wuoye kuom yom yom mar jo-Korintho.
- Nochuno Paulo kawo thuolo mondo onyisgi gik mane onego bed ni giseng'eyo, winjo, kendo mane owinjore giseluwo chon.
- Ka dine bed ni jo-Korintho moyie ne wuotho ka Roho ema chikogi, to chandruok ma nokelo pogruok e kindgi ok do betie.
- En gima-ber ka wang'eyo ni olemo mar Roho en kue. Kue kelo riwruok e achiel, to ok pogruok.
- To nikech ne gi onge gi Roho, nochuno Paulo mondo onyisgi ketho margi mondo kitgi mar ringruok oyangre e lela.
- Ja-Kristo moro amora motegno ong'eyo ni ok en gima kare miyo ji duong', nikech dhano ka onge gi Nyasaye to ok en gimoro, onge gima ong'eyo, to bende onge gima dotim.
- To Paulo ne nyaka nyis jo-Korintho mise mar wach adiera ni, mana ka gima ne pod gin nyithindo mayomyom kuom Kristo ma pok no puonji.
- Kama wapuonjoreni, Paulo lero ni tich mar lando Wach Maber kod bedo jogo maluwo puonj mar Nyasaye en tich Nyasaye.
- Kuom tich Nyasaye, okonyore gi Jotichne, jomoko okonyorego kuom pidho, to jomoko timo tich mar olo pi, to kuom mago te Nyasaye ema miyo gi dongo.

- Kochopo e kinde mag pur, mokwongo ipuro eka bang'e ipidho kodhi kama oselosi. Mondo cham obedie, gik moko ariyogo nyaka timre, to Nyasaye kende ema miyo cham dongo.
- Kamano e kaka wan bende Nyasaye tiyogi jomoko kuomwa e pitho (lando wacho Maber) to jomoko otiyogo kuom olo pi (puonjo). To mogik onge pogruok kuom ng'at mopitho kod ma olo pi, to Nyasaye ema miyo gi dongo.
- Emomiyo, kuome ema geno marwa onego bedie, to ok kuomwa wawegi.

“Onge pogruok manie kind jal mapitho gi jal ma olo pi, to Nyasaye nomi ng'ato ka ng'ato pok mana kaka tichne owuon obet. Waduto wan jotich Nyasaye; un to un puoth Nyasaye, kendo un ot ma Nyasaye gero. Kuom mich mar Nyasaye mane omiya kuom ng'uonone, ne aketo mise ka jagedo molony, kendo koro ng'ato machielo gedo kuom miseno. To ng'ato ka ng'ato nyaka non maber kaka ogedo kuom miseno. Onge mise moro nono ma ng'ato nyalo keto mak mana mise ma oseketi, ma en Yesu Kristo. Ng'ato nyalo gedo kuom miseno gi dhahabu, kata gi fedha, kata gi kite ma nengo-gi tek, kata gi yien, kata gi lum, kata gi odundu, to tich ng'ato ka ng'ato nong'ere malong'o mana chieng' giko. Chieng'no nobi gi mach, kendo mach notem tich mane ng'ato ka ng'ato otiyo. Ka gima ne ng'ato ogero kuom miseno osiro mach, to enoyud pok, to ka tich ng'ato owang', to ok noyud pokne, to en owuon norese, to mana ka ng'ama osekadho e mach” (1 jo-Kor. 3:8-15)

- Paulo ndiko ni ng'ato ka ng'ato ma en jatich Nyasaye nyaka non maber kaka “ogedo” (puonjo kata tero ji ir Nyasaye) e tijni mar Nyasaye (Lando Wach Maber kata puonjo ji)
- Dibed ni en kaluwore gi riekho dhano mar ringruok gi yorene, koso kaluwore gi wach mar adiera ma Roho kende ema nyalo chiwo?
- Paulo wuoyo kuom weche moko mabeyo e **jo-Rumi 8:5-6**
- Paro weche ringruok kelo “tho”, kata pogruok gi Nyasaye
- To paro weche Roho to kelo ngima kod kue
- E wes 11 manie jo-Korintho mokwongo 3, Paulo ndiko ni onge mise moro ma ng'ato nyalo keto mak mana moseketi, Ruoth Yesu Kristo.
- Nitie yore ariyo kende ma wanyalo gedogo e mise manoseketi mar Kristo: Wuotho ka ringruok chikowa kata ka Roho ema chikowa.
- To tich ma ng'ato ka ng'ato otiyo nong'ere malong'o.

- To ka tich ma watiyo e miseni ni kuom ringruok, wabiro bet mana gi dwaro gik piny, ka waketore mana kuom riekni mag dhano ni ema puonjwa Wach adiera to ok Roho Maler.
- To ka waparo mana gik piny, to ok wanyal yudo wach mar adiera ma Roho chiwo, kendo kuom mano ok wanyal puonje jopuonjre magwa.
- Wanyalo wuondore ni wan gi dongruok e weche mag Roho kendo wuondore ni wapuonje jok mamoko, mondo oluwe to ok obi bedo dongruok maderi, obiro wuok kuom ringruok marwa, kendo komiyo obedo ma ok long'o ni Nyasaye, ma ok odewo ni to "ober' machal nadi.
- To ka watiyo ka Roho ema chikowa, wabiro keto geno marwa kuom gik polo kendo olemo mar Roho biro loko kit ngimawa kod kaka wapuonjo. **jo-Gal. 5:22-24**
- Kaluwore gi *jo-Korintho mokwongo 2:12-13*, ne wayudo wach adiera mar chuny kuom Roho, kuom mano, dongruok marwa biro bedo mar chuny, ka Roho ema miyo odongo kendo omiyo obet e winjruok gi Nyasaye.

JO-KORINTHO MOKWONGO NI JOK MADONGORE E YIE PUONJRUOK MAR 5

A. Wach mar Ariyo Manyiso Ayanga Wuoth Ka Ringruok ema Chiki

“Wachore malong’o ni wach terruok nie kindu, kendo en kit terruok ma ok nwang’ kata mana e kind joma ok oyie kuom Nyasaye, nikech ng’ato terore gi chi wuon. To eka pod osungoru asunga. Ere gima omiyo ok oseywak, mondo ng’at ma osetimo gima kamano ogol oko kuomu?” Ijo-Kor. 5:1-2

- Paulo ndiko ni nosenyise malong’o ni wach terruok nie kind jo-Kanisa man Korintho.
- Nowacho ni en kit terruok ma ok nwang’ kata mana e kind joma ok oyie; nikech ng’ato terore gi chi wuon.
- Nikech ne gin jok ma onge gi Roho, omiyo ne giweyo terruok machalo kama odhi nyime ka ok gidew mondo gi kwer ng’at matimo kamano.
- Ka dine bed ni gin joma otegn kuom Roho to kuom hera, dine gibet gi dwaro mondo gi kony ng’at ma kama ka gi miyo odok obedo e lalruok gi Nyasaye.
- To kaka ne giwuotho ka ringruok chikogi, ne ok gi nyal dewo ni lalruok (winjruok) man e kind owadgi gi Nyasaye okethore.
- To ka dine bed ni giwuotho ka Roho ema chikogi, to dine gibet gi paro mar Kristo, kendo dine gi neno gima ne timoreno mana kaka Kristo nene: Ka gibet mamon gi richo, to gi hero jaricho kendo ka gichiwore giwegi mondo gine ni winjruok ochako obet e kind ng’at ma kama gi Nyasaye.

B. Chik ma Paulo Ogolo mondo Okony Owadwa ma Terore.

“An to, kata obedo ni ok an kodu kuno gi ringra, to chunya ni kodu, kendo oseng’ado bura ni ng’ama osetimo gima rach kamano, mana ka gima an kodu kuno. Chokreuru e nying Ruodhwa Yesu, ka chunya bende ni kodu,” 1 jo-Kor. 5; 3-4

- Paulo wacho maler ni jo-Kanisa duto, mondo ochokre kaachiel okony owadwani, to ok mana jotelo kende
- Mar ariyo, tich mar konyo owadwani ne nyaka tim mana e nying Yesu kendo e bwo tekone.

- To mondo mi gimoro otim e nying Yesu kendo e buo tekone, nyaka obed gino ma Yesu oyiego ni nikare.
- Kaka jogo moyie, osewiwa paro mar Kristo, to kata kamano, ka ok wawuoth kuom Roho to ok wabi wuotho ka wan-gi paro machal gi mar Kristo pile.
- Nikech ka wawuotho ka ringruok ema chikowa, to pachwa bet achiel gi ringruok; kendo wabiro neno gik moko kaka ringruok marwa ema dwaro.
- To kuom Roho, gibiro bet gi paro machal gi mar Kristo kuom mano gibiro ng'eyo dwaro Nyasaye, komiyo gi puonjo ng'atno e nying Yesu kendo kuom tekone.
- Winj weche motegno ma Paulo nowacho ni jo-Galatia kaluwore gi wach mar puonjo jogo mosepodho e richo; ***“Owetena, kata ka oyud ng'ato rando katimo gimoro marach, to un ma uwuotho kuom Roho to nyaka utem mondo urieye gi chuny mamuol, kuritoru mondo un bende kik udonj e tem ma kamano.” jo-Gal. 6:1***
- Ka owadwa kata nyaminwa moro opodho e richo, to gima nyaka wane ni otimorene neno ni odwokgi e yo, to ok ng'ado nigi bura kendo kwanogi kaka joketho.
- Neye gima Paulo nowacho, ni mana jogo mawuotho kuom Roho ema nyalo timo tich mar duoko ji e yo.
- To bende ere kaka ng'ato mawuotho kuom ringruok kendo ma winjruok e kinde gi Nyasaye osekethore nyalo duoko winjruok mose kethore e kind ng'ato gi Nyasaye?
- To ka wan kuom ringruok, wabiro tiyo gi owadwa matimo richo e yor bedo mager, ka wa kwane kaka ng'at marach, kendo kar jiwe gi hera to wabet mana gi gombo mar yudo duong' kata pak kamano to miyo jok mamoko nenore joma richo.
- To kuom Roho, hera mar Kristo chunowa/ chikowa (**2 jo-Kor 5:14**) kendo gombo ma wabiro betgo en neno ni owetewa kod nyiminewa odok e winjruok gi Nyasaye.

“Mondo kuom teko mar Ruodhwa Yesu wachiwuru ng'atno e lwet Satan, mondo ringre otieki, to ores chunye chieng' Ruoth.” 1 jo-Kor. 5:5

- Gima Paulo ndiko nenore kagima opogore gi wach ma nondiko e buk mar jo-Gal 6:1.
- To ng'i ane gima nomiyo oketo ng'at ma kama e lwet Satan.

- Gima nenore maler, chuny ng’atni ne tek ahinya ma ne ok onyal bedo gi chuny mamiyo oyie rwako wach mane jo-Kanisa puonje e ngimane.
- Emomiyo, Paulo nondiko ni mondo e nying Ruoth gigol ng’at ma kama e kanyakla mar jo-Kristo kendo gi gikete e lwet Satan mondo “otiek” ringre.
- Gimomiyo itieko ringre en mondo mi owadwani ong’e kaka ringruok en gima rach, kod kaka onyalo yudo resruok mi ochak obed e winjruok gi Ruoth.
- Chutho loko ma lere matut oloko wesni e yo machalo kama; ***“Mondo uchiw ng’at ma kama e lwet Satan mondo ringre otieki (mondo otiek gombo mar ringruok ma miyo oterore gi wedene kaka chi wuon) to chunye oresi chieng’ Ruoth.***

C. Gimomiyo Kanisa Kumo Ji.

- Gimomiyo Kanisa kumo ji en mondo oduokgi e yo to ok mondo ong’ad nigi bura kata kumogi kuom richo ma gitimo.
- Gop richo Yesu notieko ka notho e musalaba.
- To kata kamano, ka jomoyie timo richo, to mano timore nikech gi wuotho ka ringruok ema chikogi. To kaka gi wuotho ka ringruok ema chikogi, kendo kaka msach richo pod en mana tho, gisekelo pogruok e kindgi gi Nyasaye (Isaya 59:2); Winjruok man e kindgi gi Nyasaye kod Roho mare ne oseketore.
- Koro ok gin giparo machal giparo mar Kristo. Ok gine gik moko e yo ma Nyasaye nenogo gik moko, to chutho gi nenogi e yo mopogore, kendo mano miyo gidak ka onge winjruok kindgi gi Nyasaye.
- Gimomiyo Kanisa kumo ji en mondo mi ng’at moyie ma onge gi Roho one nyawo mar ringruok kaka chalo, ka miyo gidok e adiera man e buk mar jo-Rumi 6; ka okwano ringruok ma en-go kaka gima otho to orese ka odwoke e yo mondo owuoth ka Roho chike kendo ka en e winjruok gi Nyasaye

D. Ng’ado Ni Richo Mar Jomoyie Kod Joma Ok Oyie Bura

“Ne anyisou e barupa ni kik ubedi e kanyakla mar joma terore. To ne ok akwerou mondo kik uriwru gi joma terore ma ok oyie kuom Nyasaye, kata jogombo, kata jomecho, kata jomalamo Nyiseche ma nono, nikech ka udwaro pogoru gi joma kamago, to kara dichunu ni mondo ua e pinyni chuth. Ooyo, nakwerou mana ni kik uriwru kod ng’at muluongo ni owadu ka en ng’at materore, kata jagombo, kata ng’ama lamo nyiseche manono, kata mayanyo ji, kata jamer, kata jamecho.

Ng'at ma kamano kata mana chiemo kik uchiemgo. Ok en tichna mondo ang'ad bura ni joma oko, to Nyasaye ema nong'adnigi bura. Donge un onego ung'ad bura mana ni jma ni e kanyakla? Kamano nyaka ugol ng'at marachno oko kuomu." 1 jo-Kor 5:9-13

- Richo ma Paulo kwano kae gin: terruok, gombo, lamo nyiseche manono, ayany, mer, kata mecho gin gik matimore ahinya e piny.
- Paulo ndiko ni ka nitie ng'ato moro mong'ere ma timo achiel kuom richogi (ng'at ma richo oloyo ngimane) to mondo ogole oko kuom kanyakla mar jo-Kristo (kanisa) mondo omi Nyasaye oti gi Satan kuom tieko ringre.
- To mondo mi, chunye obi oresi chieng' giko.
- Ng'e ni Paulo jiwo wachni, ni en mana kuom jomoyie kende.
- Kuom joma ok oyie to onge yo machielo to mak mana wuotho e richo.
- Gin jok mowe ni Nyasaye ema nong'adnigi bura.

E. Wach Mogik

- Gima onego watim kuom magi duto en wuotho kuom yie e Roho ka wachiwore ni Nyasaye kaka joge motiyogo.
- Nyasaye ohero ng'ato moro amora moyie kendo kaka Wuonwa moherowa ong'eyo gima ng'ato ka ng'ato ochando.
- Kaka wawuotho kuom Roho, ka wachiworene, obiro loso gik madwarore e ngima joma waromogo.
- Ok en tichwa mondo wanon ng'ato ka ng'ato moyie kata ng'ado nigi bura kuom gik maricho ma gitimo, to mana ka wawuotho kuom Roho eka Nyasaye biro miyo watimo gigo modwaro mondo otimre e ngimawa kendo kokalo kuomwa.

**PUONJ MAN E JO-KORINTHO NI JOK MADONGORE E YIE.
PUONJRUOK MAR 6**

A. Buche Man e kind Jo-Kristo.

“Ka ng’ato kuomu nigi wach moro kod wadgi, to ere kaka dodhi mana e buch joma ok oyie kuom Kristo, kar dhiyo e nyim jo Nyasaye? Donge ung’eyo ni jo-Nyasaye ema biro yalo piny? To ka un ema ubiro yalo piny kamano, to koro ere gima dimonu yalo weche matindo? Ok ung’eyo ni wanayal malaika koso? To ka kamano, donge dwayal weche mag pinyni moloyo? To ka un gi buche ma kamago, to marang’o uterogi e nyim joma jo Nyasaye ok kwan ka gi moro mondo oyal bucheu? Awuoyonu kamano mondo akuodgo wiu! Bende en adier ni onge kata ng’at achiel mariek kuomu manyalo ng’ado bura e kind ng’ato gi wadgi, momiyo ja-Kristo donjo ni ja-Kristo wadgi mana e nyim buch joma ok oyie kuom Kristo ni? Buche ma un-go e kindu nyiso ni userem. Marang’o ok uyie mondo otimnu atima marach? Koso marang’o ok uyie mondo omau amaya? Kar timo kamano to un uwegi ema utimo marach, kendo un ema umecho, to eka utimo kamano mana ni oweteu” 1 jo-Kor. 6; 1-8)

- To koro Paulo wuoyo e chandruok man kuom jomoyie kuom donjo ni jok moyie wetegi e buche jopiny.
- Ng’e ni gimomiyo kanisani neni gi chandruok mang’eny kama, en nikech ne gin jok ma onge gi Roho to mano emomiyo ne ok gi nyal yudo chuny Wach.
- Emomiyo, nochuno Paulo mondo osiki kanyisogi ketho margi, mondo kitgi mar ringruok onenre ratiro.
- E wes 1-3, Paulo wacho ni ok en gima kare ka jo-Korintho moyie, mikwano kaka joma kare e nyim Nyasaye dhi e buch joma ok oyie kuom Kristo mondo ema oyal buhegi.
- Chieng’ moro joma oyie duto gi Kristo noduogi mondo ong’ad ni piny kod Malaika bura.
- To ere kaka weche matindo mag pinyni ditamwa yalo?
- Endiko mar Muma Malerni, Paulo dwaro ni mondo onyis jo-Korintho kaka gik ma gitimo ok gin gik makare (timbe mag fuwo), nyiso mana kitgi mar ringruok kod kit ngimagi kaka chalo.
- E wes 4-6, Paulo dhi nyime ka wuoyonigi kuom gigo mag piny, kodwaro mondo fuwo margi ofwenyre.

- E wes 5 oketo penjo moro ni jo-Kristo duto man e kanisa man Korintho, “Bende en adier ni onge kata ng’at achiel mariek kuomu manyalo ng’ado bura e kind ng’ato gi wadgi mondo mi kik udhi kuom joma jo-Nyasaye ok kwan ka gimoro?”
- “Wasom wes 7 kendo; Buche ma un-go e kindu nyiso ni userem! Marang’o ok uyie mondo otimnu atima marach? Koso marang’o ok uyie mondo omau amaya?”
- Kuom wach mar ni ne gidonjo ni jo-Kristo wetegi ka gi yalo e kindgi giwegi ng’ato kod ng’ato, nomiyo gi bet joma orem kaka kanyakla mosewal.
- En e ranyisi mar wuotho ka ringruok ema chikogi.
- Ka wagolo oko buche mane gi yalo e kindgi ng’ato kod ng’ato, to adiera mantie, ne gi wuotho ka ringruok ema chikogi, kendo mano ema nomiyo gibet jok morem, to ok gik ma timbe mag ringruok nokelo.
- To Paulo chako penjo ni “Marang’o ok uyie mondo otimnu atima marach? Koso marang’o ok uyie mondo omau amaya?”
- Nitiere wach machielo mofwenynwa kae kaka ringruok margi en gima rach, nikech kuom ringruok, to waparo mana gik ma konyowa kende kendo mano miyo wachulo kuor ka wadwaro ratiro magwa.
- Ka ringruok chikowa, to ok wanyal yie mondo otimnwa marach.
- Ka dine bed ni jomoyiegi ne wuotho kuom Roho, buche miyalo dine ok obet e kind jowete.
- Kuom ringruok dine gibet joma otho, ka gi bet gi chuny mayie mondo otimnigi marach. (2 jo-Korintho 12:15)

“Donge ung’eyo ni joketho ok noyud gueth mar Loch Nyasaye? Kik uwuondru, to nyaka ung’e ni jochode kata joma lamo nyiseche manono kata joma terore, kata chwo materore gi chwo wetegi, kata jokuo, kata jogombo, kata jomer, kata joma ketho nying ji, kata jomecho, ok noyud gueth mar Loch Nyasaye. To kamano e kaka moko kuomu ne chalo! To koro osepuodhu kuom richo, kendo owalu ubedo jo Nyasaye, bende osemi ubet e winjruok gi Nyasaye e nying Ruoth Yesu Kristo, kendo kuom teko mar Roho mar Nyasachwa.” 1 jo-Kor. 6; 9-11

- Ka nosekawo thuolo kowuoyo e wes 8 mokwongo kuom gik piny, to koro e wes 9-11, Paulo dok kuom gik chuny ka owacho mondo paro duto oket kuom gik man malo to ok gik man e piny, kuom gik mag polo kama oseketwae.

- Paulo wacho ni jok ma ok oyie ma giketore ni nyalo loso weche ma chandogi ok gin jok mowar, to be pok giyudo ngima mochwere.
- Oparonigi ni gin bende ne gichal kamano e nyim Nyasaye, to koro oseluokgi, osepuodhogi, kendo osewalgi gibedo joma ler e nyim Nyasaye.
  - ❖ Oseluokgi: gi remo mar Kristo; osewenegi richogi duto.
  - ❖ Osepwodhi: oseketgii tenge ni tij Nyasaye.
  - ❖ Owalu: Osekwan-gi kaka joma kare kendo malong’o e nyim Nyasaye.
- Kuom ng’uono mar Nyasaye, noluokogi, nopuodhogi kendo nowalogi; koro ok ginyal medo dak ka ringruok chikogi ka gidak kaka joma ok owar. Nikech kama nyien ma gisebetie koro gi nyalo loyo gik moko duto

B. Ne ok Giwinj Maler Thuolo ma Jo-Kristo Nigo.

“Ng’ato nyalo wacho ni, “anyalo timo gimoro amora mahero,” Ee, mano nyalo bedo adier, to kik igal ni gik moko duto mitimo gin gik mowinjore. Adier anyalo wacho ni, “Anyalo timo gimoro amora mahero”, to ok anyal yie mondo gimoro amora oloka misumbane. Ng’at machielo bende nyalo wacho ni, chiemo en mar ich, kendo ich en mar chiemo.” Ee, to Nyasaye notiek gik moko ariyogo duto. To ringruok ok ochue ni terruok, to en mar Ruoth, kendo Ruoth en mar ringruok.. Nyasaye nochiero Ruoth, kendo wan bende obiro chierowa gi tekone. Donge ung’eyo ni ringreu gin fuond Kristo? Koro dakaw fuond Kristo mondo alok fuond dhako ma jachode adier? Ooyo, mano ok nyalre!. Koso ok ung’eyo ni ng’ama oriwore gi dhako ma jachode doko ringruok achiel kode? Muma wacho niya, ji ariyogo doko ringruok achiel. To ng’ama oriwore gi Ruoth to doko chuny achiel kode. Beduru mabor gi terruok. To ng’ama oriwore gi Ruoth to doko chuny achiel kode. Beduru mabor gi terruok. Richo moko duto ma ng’ato timo ok keth ringre, Ng’ama terore to ketho ringre owuon. Koso ok ung’eyo ni ringreu en Hekalu mar Roho Maler modak e iu, mane Nyasaye omiyou? Un ok un mau uwegi, to un mag Nyasaye. Ne oseng’iewou, mochulo nengou, omiyo miyeuru duong’ gi ringreu”. 1 jo-Kor. 6:12-20.

- Paulo nosepuonjo jomoyiegi ni kaka jo-Kristo, Chik onge gi teko kuomgi kendo kuom mano gin thuolo mondo mi gi cham chiemo moro amora ma gidwaro.
- Ma ne en adier, to jo-Korintho moyie ne nenore ni ok winj tiend gima Paulo ne wacho mar bedo thuolo kuom Chik.

- Nenore ni ne giparo ni bet ni ng'ato ni thuolo kuom Chik koro en-gi ratiro mar timo richo (**jo-Galatia 5:13**)
- Ne gikawo ni kaka ich en mar chiemo kendo chiemo en mar ich, ni onge chik moro, kamano bende ringruok ochue ni terruok ma onge Chik.
- Neye wes 12 kendo, Paulo nowacho ni anyalo timo gimoro amora mahero.
- Ma nyiso ni kaka jo-Kristo, onge gima wanyalo timo, kata obed gima rach machal nadi, to ok lich, manyalo miyo bura lowa nikech Yesu nochulo gop richo duto.
- To Paulo dhiyo nyime ka wacho ni, kik igal ni gik moko duto mitimo gin gik mowinjore.
- To nikech bura mar Chik koro ok nyal loyowa kuom gik maricho ma watimo, mano ok nyis ni en gima ber ka watimogi.
- Kata obedo ni Chik koro onge gi loch kuoma, e ringruok to pod nitie teko mar richo makete obedo misumba mana ka gima ne pok owara (jo-Rumi 6:6 & 14)
- Tho Kristo ne ok ogonyowa kuom Chik mondo mi koro wabed wasumb richo, to nogonyowa kuom Chik kod teko mar richo mondo mi ngimawa obedi maler kendo makare ka wadak e pinyni.
- E wes 13-14 Paulo ndiko ni Nyasaye nochweyo iwa ni chiemo kendo chiemo ni iwa mondo orit ringrewa ka pod wan e pinyni. To ka wadhi e polo mi warwakore gi ringruok manyien, to ringruok manyien ma wan-gono ok nochak orite gi chiemo. Kuom mano, ringruok machon ok nodwar kendo.
- Kata ka obet ni iwa nochue ni chiemo kendo chiemo be nochue ni ich, to Paulo nowacho ni ne ok ochue ringrewa mondo obed gir terruok gi ng'ato moro.
- Gima duong' ma nomiyo ochue ringruok mondo obed mar Ruoth, mondo oti kode kaka oneno ni berne.
- Emomiyo, mana kaka Nyasaye nochiero Yesu e ngima manyien, kamano wan bende waseyudo ngima mar Kristo-no kendo kaka wawuotho kuom Roho wan kod thuolo mar nene e ngimawa kata ka pod wan e pinyni.
- E wes 15-17 Paulo wacho ni e saa mane owarwa ne wariwore wabet achiel gi Kristo. Noketowa kuom Kristo, (jo-Kor 1:30a),
- kendo ne wariwore kode e tho, iko kod chierne (jo-Rumi 6;1-4, kendo osempiwa ngima mare.
- Emomiyo Paulo wacho maler ni ka ja-Kristo oterore, to ochalo mana kaka ng'at mamiyo Kristo bet achiel gi ochot.
- To kata kamano wes 17 wacho ni joma wuotho kuom Roho bet achiel gi Ruoth.

- Kuom Kristo ne wariwore wabet achiel kode kane owarwa, kendo kaka wawuotho kuom Roho, ka pod wan e ringruok, wabiro bet achiel kode.
- Wes 18 chalre kod gima Paulo nondiko e jo-Rumi 6:11-13: ***“Kamano e kaka onego ukwanru ni usetho ni richo, to ungima ni mondo uti ni Nyasaye kuom Yesu Kristo. Mano emomiyo kik uwe richo bed gi loch e ringreu matho, mondo kik uluw gombo mag ringruok. Kik ng’ato kuomu yie mondo fuonde moro amora obed gima itimogo richo, to chiwreuru ni Nyasaye ka joma otho mochako ochier. Adier, chiwneuru ringreu duto mondo obed gik mitimogo gik makare.***
- Oseng’iew ringrewa gi remb Kristo kendo osemyo wabet hekalu mar Roho Maler.
- Emomiyo, ringrewa koro ok en mar piny, ringruok, kod ng’at marach mondo otigo kuom chopo dwarone maricho.
- Ringruok ma wan-go koro gin mag Nyasaye kendo onego tigo kuom timo dwaro mar Nyasaaye.
- Kwamiye duong’, kaka Roho Maler nyago ngima Kristo e iwa kendo kokalo kuomwa, mano nyalo mana timore ka wawuotho kuom Roho.

JO-KORINTHO MOKWONGO NI JOK MADONGORE E YIE PUONJRUOK MAR 7

A. Kawo Mesa mar Ruoth ma Yot.

“Ka uchokoru kaachiel, to gima uchamo ok en sap Ruoth, nikech ng’ato ka ng’ato rikni mondo ocham chiembe owuon, omiyo jomoko denyo, ka jomoko to mer! Donge un gi mier munyalo chiemoe kendo methoe? Koso uchayo jo-Nyasaye, momiyo ukuodo wi joma odhier? Uparo ni dawach ang’o kuom wachni? Uparo ni dapaku? Ooyo, ok dapaku!” 1 jo-Korintho 11;20-22

- Nyaka waket chunywa kuom gik ma Paulo ne nyiso kanyakla mar jo-Kristo man Korintho.
- Ne gin jok maonge gi Roho kuom mano nomiyo ngimagi opong’ gi richo ahinya.
- E wesgi, Paulo chako ndiko kendo kuom wach machielo manenore ayanga kuom ngima jo-Korintho mar ringruok.
- Ka gichokore kaachiel mondo gi cham Sap Ruoth. To kata kamano, jo-Korintho to ne chokore mondo gichop dwarogi mar ringruok (gicham chiembgi gi wegi). Ka jomoko to odenyo to jomoko to madho kong’o mang’eny ma merogi.
- Emomiyo, Paulo nowacho ni kata obedo ni jo-Korintho ne wacho ni gi chokore kaachiel mondo gi par Ruoth Yesu kuom chamo sap Ruoth, to gik mane gidwaro ne ok ni kare.
- Gima nochakore kaka kinde mar paro Ruoth kod lemo nolokore obet kaka kinde mar timo gik ma gin ema gidwaro.
- Waneno kendo kaka jo-Korintho ne gin jogo mag ringruok.
- Kuom ringruok wanyalo mana dewo kendo paro gigo ma wan wawegi ema konyowa.
  - Kuom ringruok, jo-Korintho ne OK nyal paro jok mamoko, to bende ne ok en gima yot nigi mondo gikaw sawo mar Ruoth kaka gima adieri mar Ruoth Yesu Kristo.
  - Nikech ne gi wuotho ka ringruok ema chikogi, thuolo mane ikwano kaka thuolo mogen mar paro Kristo, thone, kod gik moko duto mikwano kaka maggi man kuome nolokore thuolo ma kayiem mar mer kod wuoro maggi giwegi.
  - Paulo nong’eyo ni magi timore nikech ringruok.
  - E wes 22 nyiso maler ni wachni nomiyo Paulo chuny lit ahinya.

(jo-Galatia 4:19)

- Kata obedo ni Paulo nong'eyo ni ringruok ok nyal miyo Ruoth duong' to pod chunye ne bet gi lit koneno ka nyithind Nyasaye tamore paro tho ma Yesu nothogo nikech gin.

B. Kaka Ruoth Nomiyo Paulo Ofwenyo Wach Sawo mar Ruoth.

“Puonj mane ayudo kuom Ruoth, mi amiyou, chal kama: Ruoth Yesu nokawo makati e otieno nogo mane ondhogee, mogoyo ni Nyasaye erokamano, eka ong'ingo makatino, kowacho niya, “ma e ringra, mochiw nikech un. Timuru kamano mondo uparago”. Kamano bende, bang' chiemo, nokawo kikombe kowacho niya, “Kikombeni e remba, motimgo Winjruok Manyien gi Nyasaye. E kinde ka kinde mumadhee to timuru kamano mondo uparago.” Kamano e kinde ka kinde ma uchamoe makatino, kendo umetho e kikombeno, to tho Ruoth ema uhulo nyaka chop obi”. 1 jo-Kor. 11:23-26

- Paulo paro ni jo-Korintho gima Ruoth nofwenyone kuom wach sawo mar Ruoth.
- Makati en kido manyiso ringre Yesu mane osandi, wachamo ringre ka waparo ni gik ma notiomore duto notimne nikech wan.
- Divai (kokombe) ne nyiso kido mar rembe ma nochwer mondo ochul gop richowa.
- Wes 26 wacho maler niya en gima Kanisa mar Yesu Kristo biro timo ka parego nyaka chop oduogi.
- Kaka kanisa siko ka paro tho ma nothonwago, wan be wabiro bet ka waparo kaka ne watho kode, (jo-Rumi 6:6).
- En gima ber mondo wang'e ni e wes 23 wach ma Paulo wacho ni wach mar sawo mar Ruoth nosepuonje kanisa man Korintho motelo. To koro ne nyaka oparnigi kendo maler.
- Gima nomiyo mano otimore en gima Paulo nondiko mokwongo; nikech ne gin jok ma onge gi Roho (joma wuotho ka ringruok chiko), ne nyaka odhi nyime kopuonjogi weche adiera motegno mane onego bedni gisemako e chunyi.
- Ng'e ni gima nekelo chandruok ma ne gin-go ne ok en richo mar jo-Korintho, to wuotho kuom ringruok.

C. Chamo Sawo Mar Ruoth e Yo ma ok Owinjore.

“Emomiyo ka ng’ato ochamo makati mar Ruoth, kata metho e kikombene e yo ma ok owinjore, to en gi bura kuom ringre Ruoth kod remb Ruoth. Kuom mano ng’ato nyaka nonre mondi, eka ocham makatino kendo omethi e kikombeno, nikech ng’at mochamo makatino kendo ometho e kikombeno ka ok odewo ni gin ringre Ruoth, to okelo bura kuome owuon, kuom chiemo kendo metho kamano. Mano emomiyo joma ng’eny kuomu tuo kendo nigi midekre, kendo moko osetho, ka da wanonre wawegi mokwongo, to ok dwa yudo bura. To ka Ruoth kumowa kamano, opuonjowa mondo kik wayud bura kaachiel gi jopinyni.” 1 jo-Kor. 11:27-32

- E wes 27 Paulo nyiso maler ni ka ng’ato ochamo sawo mar Ruoth e yo ma ok owinjore, to en gi bura kuom ringre Ruoth kod remb Ruoth.
- To kendo odhi nyime ka olero wachno “ma ok owinjore” Mokwongo jalno moyie (ka ochamo sawo mar Ruoth) to ononre mondi. Wach mondiki ni ononre” tiende ni “mondo wane ka waromo sudoe mesa mar Ruoth”. E yo machielo, kapok wachamo sawo mar Ruoth Paulo wacho ni mondo “wakwanre kaka jok makare,” kik wawe puonj man e ndikoni. Jo-Korintho ne chamo sawo mar Ruoth ka gin gi paro marach. Ne gi denyo kendo gi mer. Sawo mar Ruoth en kinde mar paro tho mar Ruoth. Kuom timo kamano, wan be waparogo tho marwa kode kod gik moko duto ma wayudo ka wan kuome. Kuom paro tho mare kod gima tho mare notimonwa, wabiro bet gi paro mabeyo kendo obiro miyo wabedo jogo makare.
- Paulo medo kolero ni chamo sawo mar Ruoth gi paro marach en chamo sawo mar Ruoth e yo ma “ok owinjore” ka wachiemo kendo metho “e yo ma ok owinjore” kamano, to mano nyiso ni “ok wadew ringre Ruoth. Tiend mach mar “ok wadew” nyiso ni
- Emomiyo, mondo ne yaw wengegi mi gine kaka gin joma wuotho kuom ringruok, Paulo nonyisogi richogi mondo mi gi kwan ringruok ma gin-go kaka gima otho, kendo mano ema ne biro miyo gi wuotho kuom Roho to bang’e achien ne biro miyo gichamo sawo mar Ruoth gi adiera ka gi parego; Rembe, kod Ringre.
 “pod ok wakawe ka gimoro kata chunywa pok oyie”. To bende onyalo nyiso “lokruok weyo.” chamo sawo mar Ruoth e yo ma ok owinjore, maduong’ en chamo sawo mar Ruoth KA OK wadew” to bende, ka ok wadewo gik motimonwa “e ringruok ma pod wantieni, komiyo wawuotho ka wapogore kode.

- E wes 30-32 Paulo medo wacho ni chamo ringre Ruoth “e yo ma ok owinjore,” Nyasaye nyalo tiyo gi tuo kata tho e ngimawa kaka yo momiyo wafwenyogo kitwa mar ringruok kendo mogik komiyo wabedo gi dongruok kuom Roho ma biro kelonwa paro mabeyo.
- Gima Paulo wacho maduong’, owacho ni onego ng’ato cham sawo mar Ruoth ka “ong’eyo” (Kong’eyo kendo oyie kuom) gima tho mar Kristo (to wan be wamedo tho mane wathogo kode) timo e ngimawa.
- Wach Paulo mogik man e wes 34 bende ber ahinya. “To ka ng’ato odenyo, to ber mondo ochiem e dala mondo chokruok kik kelnu bura.” Oduoko wachni chien e wach mokwongo mar sudo e mesa mar Ruoth gi paro maricho.

JO-KORINTHO MOKWONGO NI JOK MADONGORE E YIE PUONJRUOK MAR 8

A. Tich Roho Maler.

Koro owetena, adwaro ni mondo ubed kung'eyo adiera man kuom mich ma Roho chiwo. Ung'eyo ni kane pok uyie kuom Kristo, ne iterou ir nyiseche manono ma momni, mi ulal" 1 jo-Kor. 12:1-2

- Paulo paro ni jo-Korintho ni kane pok owargi ne "iterogi" ir nyiseche manono ma momni.
- Be nyiseche molos gi bao mopa kata kite ma ok nyal neno, winjo wach, kata wuoyo, nyalo "golo" ng'ato katero kama ohero?
- Ngang', nyiseche manono onge gi ngima kata teko, to kata kamano, Paulo ne temo lero ni Satan nosewuondo jo-Korintho komiyo gi lamo nyiseche motho manono. To mana kaka Satan notweyo chuny jo-Korintho kuom lamo nyiseche manono kamano wan bende, kane pok owarwa, Satan noketowa e twech.

"Mano emomiyo adwaro nyisou mondo ung'e ni, onge ng'ama nigi Roho mar Nyasaye manyalo wacho ni, "Okwong" Yesu'. To bende onge ng'ama nyalo wacho ni, "Yesu en Ruoth", mak mana ka en gi Roho Maler." 1 jo-Kor. 12; 3

- Nikech tich ma Roho Maler tiyo, Satan koro ok nyal wuondowa; Wang'eyo ni Yesu e Ruoth.
- Ka ok Roho Maler ema opuonjowa Wachne, onge ng'ato kata achiel ma nyalo yie ni Yesu e Ruoth (Mathayo 16; 13-17).

B. Mich mag Roho Mopogore Opogore

"Nitie mich mag Roho mopogore opogore, to Roho achiel ema chiwogi. Bende nitie tije mopogore opogore, to Ruoth achiel ema itiyone. Nitie yore mopogore opogore ma teko Nyasaye tiyoe kuom ji, to Nyasaye achiel ema tiyo e yorego duto." 1 jo-Kor. 12:4-6

- Kaka wasomo e puonjruokni, en gima duong' mondo wapar nito ang'o ma Paulo ne dwaro kuom gik moko duto mwase puonjore e jo-Korintho mokwongo nyaka

chop kama wagikieni; ***mondo ne omi jo-Korintho ofweny kaka gin joma onge gi Roho mondo gi bed joma wuotho kuom yie.***

- E baruwani duto, Paulo osebedo ka temo mondo oket richo mag jo-Korintho onenre e lela mondo mi ginge' ni gin jok ma onge gi Roho, to koro Paulo chako nyisogi tim ringruok machielo manenore ratiro.
- Kata obedo ni ne gi ng'eyo ni Roho Maler osechiwo mich mang'eny mopogore opogore, to nikech ne gi onge gi Roho, dwaro margi kod ng'eyo ma ne gin-go kuom wach mar adiera nodok kuom gik ringruok.
- Kuom mich mag Roho gi, Kar mondo gi dew joma moko to gin giwegi ema ne gidwaro mondo giyud michgo, ka gidwaro mich manyalo miyogiyud duong' molooyo.
- Nikech jo-Korintho ne gin jogo ma onge gi Roho nochuno Paulo mondo ochak odog chien kendo, e puonj mane onego bed ni gisepuonjore, kopuonjo gik mane onego bed ni giseng'eyo.
- Roho achielnogo osechiwo mich mang'eny, to onge mich kata achiel minyalo kwano ni duong' molooyo nyawadgi.

“Ng'ato ka ng'ato yudo mich ma Roho chiwo e yo mopogore opogore mondo otigo tich maber.” 1 jo-Kor. 12:7

- Paulo miyo wafwenyo gimomiyo Roho Maler osechiwo joma oyie mich mopogore opogore: “mondo ji duto otigo tich maber”
- Nikech jo-Korintho ne gin jok ma onge gi Roho, ne gitiyo gi mich maggi mondo gin giwegi ema giyud duong'.
- Ma e gima ringruok timo: omiyo ji ok winj wach mar adiera, ka ogolo chunywa kuom wach adiera, kendo ka omiyo mich kod nyalo ma wan-go ok tigo maber.
- E wes 8 achielnogo Paulo chako kokwano mich mopogore mang'eny ma Roho achielno osechiwo, kendo konyiso kaka mich moro ka moro konyo Kanisa duto.

Ng'at moro omi rieko mar wuoyo, kuom teko mar Roho. Machielo to omi rieko mar puonjo weche matut, kuom teko mar Roho nogono.” 1 jo-Kor. 12; 8

- Roho Maler nochiwu mich ariyogi (rieko kod ng'eyo weche matut) e Kanisa, e kinde mane Kanisa chakore ka Wach Nyasaye ne pok ondiki.
- E buk mar Johana 16, Yesu nosingo ni jopuonjre ni ka Roho Maler nobi to nopuonjgi adiera duto.

- E kindeno, ne onge Wach Nyasaye mondiki, kuom mano, Roho Maler nochiwo michgi ni jomoko mondo ne mi kanyakla mar jo-Kristo duto oyud wach mar adiera kokalo kuomgi.
- To koro Wach adiera mane oyud kowuok kuom jomoko manok osendik e Muma.
- Ndalogi, ok waket geno marwa kuom joma ni e Kanisa man-gi michgi mondo eka mi wang'e adiera, to waketo geno marwa kuom Roho Maler ma koro tiyo gi Muma Maler kopuonjowa.
- Ng'e ni Nyasaye tiyogi jakwath kod jopuonj mag Muma Maler man e Kanisewa kuom puonjo Wach Nyasaye, to Roho Maler kende ema nyalo yawo chunywa kod pachwa kuom wach mar adiera kendo telonwa e rieko kod ng'eyo weche matut mag Nyasaye. jo-Efeso 4:11-15

“To Roho achielno miyo ng’ato moro yie, to ng’at machielo to omiyo teko mar chango ji. 1 jo-Kor. 12:9-10

- Mich mag yie kod chango ji bende nochiw ni Kanisa ka eka ochakore to gi jo-Yahudi kende.
- E kinde mag Pentekost bang' ka Yesu nosetho e musalaba modok e polo kendo ka Muma ne pok ondiki jo-Yahudi gi joma ok jo-Yahudi ne ok oyie ni Yesu ne en Mesia.
- Emomiyo, kane Kanisa chakore, Roho Maler nochiwo mich mar yie e kinde mane kanisa chakore ni ji moko mondo jomoko obi oyie gi wach mar adiera ni Yesu e Mesia.
- Bet gi adiera kod yie ma jogo nenigo kuom wach adiera, Roho Maler notiyogo kuom jiwo joma moko.

“To Roho achielno miyo ng’ato moro yie, to ng’at machielo to omiyo teko mar chango ji. Bende ng’at moro Roho miyo teko mar timo honni, to ng’at machielo to omiyo teko mar hulo wach moa kuom Nyasaye, to eka moro to omiyo teko mar pogo mich moa kuom Roho kod mago maak oa kuom Roho. Ng’at machielo to omiyo teko mar dhumo dhok mayoreyore, eka moro to omiyo teko mar loko tiend weche midhumogo” 1jo-Kor. 12;9-10

- Roho Maler nochiwo michgi ni kanyakla mag jo-Kristo ka pod ne Kanisa chakore, ka pok notiek ndiko Muma mondo onyis adier ni puonjni ne en ote mowuok kuom Nyasaye.
- Chalre kod gima Nyasaye notimo ka nooro Musa mondo odhi owar joge ka ogolo e twech e pny Misri. *“Musa nodwoko Ruoth Nyasaye niya, “ok gibi yie,” kata winjo gima awacho, to gibiro mana wachona ni, “Ruoth Nyasaye ne ok ofwenyoreni”. To koro abiro timo ang’o?” Ruoth Nyasaye nopenje niya, “mano ang’o miting’o e lwetino?” Nodwoke ni, “en luth”. Eka Ruoth Nyasaye nowachone niya, “bole piny”. To kane Musa obole piny, nolokore thuol, mi Musa oringe. Bang’e Ruoth Nyasaye nowacho ni Musa niya, “make gi lweti!” Musa nomake matek, mi olokore luth e lwete. Ruoth Nyasaye nowachone niya, “tim kamano mondo onyis jo-Israel ni Ruoth Nyasaye ma Nyasach kweregi ma Nyasach Ibrahim gi Isaka kod Jakobo, osefwenyoreni.” Ruoth Nyasaye nowacho ni Musa kendo niya, “So lweti e lawi.” Notimo kamano, to kane ogolo lweteno oko, nonwang’o kotimo Dhoho, kendo olokore rachar ka pe. Eka Ruoth Nyasaye nowachone ni “so lweti e lawi kendo.” Mi notimo kamano, to ka nochako ogole oko, nonwang’o kochango modoko mangima mana kaka dende duto. Ruoth Nyasaye nowachone niya, “Ka gitamore yie gi wecheni, kata ka ranyisi mokwongo ok omiyo gi yie to ranyisi mar ariyoni nomi giyie. To kapo ni ok giyie gi ranyisi ariyogi, kata winjo gima iwacho, to mondo itwom pi e aora Nael, ipuk piny kitimo kamano, pigno nolokre remo.” Wuok 4:1-9*
- E yo machalo kamano, Nyasaye nochiwo mich mag yie, chang, timo honni, hulo wach moa kuom Nyasaye, pogo mich moa kuom Roho kod ma ok oa kuom Roho, kod dhum gi dhok mayoreyore. E buk mar *“jo-Korintho mokwongo 1:22* wasomo ni *“jo-Yahudi to dwaro honni.”*
- Omiyo Nyasaye nomiyo Musa “honni” mondo onyis ni Nyasaye ema noyiere mondo owar joge kamano bende e kaka, Ruoth nochiwo “mich mag honni” ni kanyakla mag jo-Kristo (Kanisa) e kinde ma eka kanisa ne chakore mondo onyis ratiro ni Wach Maber ma jo-ote yalo nowuok kuom Nyasaye, to ok kuom wuond mag ji.
- En gima ber mondo mi wang’i ane gik moko ma Nyasaye nomiyo Joote mondootim mayudore e buk mar Tich-Joote *4:29-31;19:11,12* *“to koro Ruoth, yie iwinj siem ma gisiemowago mondo imi jotichni oland wachni gi chir duto. Rie badi mondo ichang ji kendo imi ranyisi gi honni otimre e nying Yesu,*

Jatichni Maler.” Kane gisetieko lemo, ot mane oyudo gi chokore noyiengni, kendo Roho Maler nopong’ogi giduto, mi gichako lando Wach Nyasaye gi chir. Nyasaye nomiyo Paulo otimo honni madongo miwuoro! Kata mana kitebni mag wich kod lep tich mane osegere kuome ne itero ni joma tuo, mi changi, kendo jochiende maricho wuog kuomgi.”

- Ka noyalnwa Wach Nyasaye, be jo ma noyalonwa notimo honni moko malich kata chango ji mondo onyis ratiro ni en wach mar adiera?
- Ngang’. Kanoluongowa e Wach Nyasaye, Roho maler noelonwa adiera mar Wachne e chunywa.
- Ndalogi, ma e kaka Nyasaye miyo ji fwenyo adiera mar Wachne, to kane pok ondik Muma, Roho Maler ne tiyo gi honni mondo onyis ratiro ni ote mokelo en adier.
- E wesni, Paulo wuoyo kuom mich mar hulo wach moa kuom Nyasaye. Michni nochiwe kapod eka ne Kanisa chakore kane pok ondik Muma, mondo ne mi ging’e wach ma Nyasaye nokowonigi.
- To ndalogi, weche duto mag adiera wan-go kendo osendikgi e Muma. Michgi koro ok dwarre kaka ne gidwarore mokwongo ka eka ne pod Kanisa chakore.
- Mich maluwe ma Paulo wuoye e wes 10 en “mich mar pogo mich moa kuom Roho kod mago ma ok oa kuom Roho.” kendo be, michni nochiwe ni kanisa ka eka kanisa ne chakore. Endalogo Muma ne pod onge ma joma oyie dine som ka pimogo ka bende gik ma dhano puonjo ni kare kendo oluwore gi wach mar adiera. Emomiyo, Roho Maler nochiwo mich ni jok moko mondo obed gi teko mar pogo mich moa kuom Roho kod mago ma ok oa kuom Roho.
- To ndalogi, ka ng’ato moro ma ok wang’eyo obiro e kanisewa, ok chun ni nyaka ng’at man-gi michgi bed e kanisawa eka mondo wang’e ka gima opuonjo en adier.
- To kar timo kamano, to Muma ema wapimogo gik mopuonjo.
- Bende Paulo wuoyo kuom dhum gi dhok mayoreyore.
- Michni ne waneno ka nomiye jopuonjre chieng’ Pentekost, wayudo wachno e buk mar Tich joote 2:1-12
- Roho Maler nomiyogi nyalo mar puonjo e dhok mag ogendni ma nong’ere ma kata gin ne pok gi ng’eyo motelo.
- Bende ne en mich ma nochiw e kinde ma eka ne pod kanisa chakore, to ndaloni koro ok en mich mochuno. Wabiro medo puonjore michni ka wachopo e sura mar 14.

- Mich mogik ma Paulo wuoye e wes 10 en mich mar loko tiend weche midhumogo.
- E kinde mane pod kanisa ne chakore, bang' ka Roho Maler nosemiyo ng'ato odhum gi dhok mayoreyore mondo mi “welo” kod jok mamoko owinji. Roho Maler ne miyo ng'at machielo teko mar loko tiend weche midhumogo mondo joma ok winj weche midhumogo bende owinji.
- Ma bende en mich machielo ma koro Roho Maler ok chiw ni kanisa, nikech mich mar dhum gi dhok mayoreyore koro ok nigi tich.
- Paulo ne kwano mich mang'eny mopogore opogore mondo onyisgo jo-Korintho ni michgo duto romre nikech gin mich ma Roho Maler ema chiwo.
- Emomiyo, pakruok margi kaluwore gi mich mar dhum gi dhok mayoreyore ne en fuwo kendo ranyisi ayanga ni ne gin joma onge gi Roho (jogo mag ringruok).

“To mago duto gin mana tich mar Roho achiel. Opogo michgo ni ng'ato ka ng'ato kaka ohero.” 1 jo-Kor.12:11

- Nikech jo-Korintho ne wuotho kuom ringruok, ne gitemo matek mondo mi giyud mich mane giparo ni nyalo miyo giyud duong' moloyo, to winj gima Paulo wacho; Roho Maler pogo ng'ato ka ng'ato michgo kaka ohero.
- Ma nyiso gik moko ariyo: Onge mich moro kata achiel ma ji duto nyaka tem ni mondo ema gi yudi, nikech Paulo nowacho ni Roho Maler pogo michgo ni ng'ato ka ng'ato. To mar ariyo, michgo duto ochiwo kaka ohero, to ok kaka wadwaro.

C. Fuonni mang'eny. To giduto Gin Ringruok Achiel Kuom Kristo.

“Kristo en kaka ringruok man gi fuoni mang'eny. To kata obedo ni en gi fuonni mang'eny kamano, to en mana ringruok achiel. Kamano bende e kaka wan duto, bed ni wan jo-Yahudi kata joma ok jo-Yahudi, kata wasumbini kata joma ni thuolo, to osebatiswa e ringruok achiel kuom Roho achiel, kendo wan duto osemiwa Roho achielno mondo wamadhi.” 1jo-Kor. 12; 12-13

- Mana kaka ringruok ma wan-go nigi fuonni mang'eny, to pod en mana ringruok achiel. Kamano bende, kaka nitie ji mang'eny mopogore opogore e kanisa, to

wan duto wariwore kaachiel kuom Kristo kaka ringruok achiel. *“Nitie ringruok achiel gi Roho achiel mana kaka nitie geno achiel ma Nyasaye oseluongoue.*

“Nitie Ruoth achiel gi yie achiel, kod batiso achiel. Nyasaye bende en achiel ma wuon ji duto en emoloyo gik moko duto kendo otiyo kuom gik moko duto bende en ei gik moko duto.” jo-Efeso 4:4-6

- Ere kaka joma oyie noriw gi Kristo mondo gi bed ringruok achiel?
Kane wayie kuom Kristo kaka Jawarwa, Roho Maler nobatisowa duto kuom Kristo. *“Kamano e kaka un joma ok jo-Yahudi bende ne uwinjo wach mar adiera, ma en Wach Maber mane okelonu warruok, mi uyie kuom Kristo, kendo Nyasaye nomiyou Roho Maler mane osingore ni nomiu, kaka ranyisi ni un joge.” jo-Efeso 1:13*“Donge ung’eyo ni kane obatiswa, mi wariwore gi Yesu to batisono nomiyo wariwore kode e thone? Mano onyiso ni kane obatiswa mi wariwore gi Yesu e thone, to ne oyikwa kode bende, mondo kaka ne Kristo ochier oa kuom joma otho kuom teko maduong’ mar Wuoro, e kaka wan bende wabed gi ngima manyien.” jo-Rumi 6:3-4

D. Mondo mi Ringruok oti Maber chuno ni fuonni Duto Nyaka bedie

Ringruok ok olos mana gi fuoni achiel kende, to olose gi fuonni mang’eny. Kata ka da bed ni tielo nyalo wacho ni, “ok an lwedo, omiyo ok an mar ringruok, “to pod en mana mar ringruok. Bende kata ka da bed ni it nyalo wacho ni, ‘Ok an wang’ omiyo ok an mar ringruok,” to pod en mana mar ringruok. Ka da ringruok duto bed wang’, to ere kaka dwinj wach? Kata da obed mana it kende, to ere kaka do ng’ue gik moko? To Nyasaye noketo fuonni duto achiel kaachiel e ringruok mana kaka noneno ni ber. Ka da gi duto gibed mana fuoni achiel kende, to ringruok dobetie nadi” To wang’eyo ni nitie fuonni mang’eny, to giloso mana ringruok achiel. Kuom mano wang’ ok nyal wacho ni lwedo ni, “Aonge kodi gi tich”. Kamano wich bende ok nyal wacho ni tielo ni, “Aonge kodi gi tich” Ooyo, mano ok kamano, to fuonni ma nenore ni nyap,

ema dwarore moloyo, kendo mago ma nenore ni onge gi duong’, ema wamiyo duong’ moloyo. Kamano fuondwa ma ok long’o wageng’o maber moloyo, to fuondwa manenore mabeyo to ok dwar geng’o kamano. Nyasaye oseloso ringruok kaachiel komiyo fuonni mochando duong’ bedo gi duong’ moloyo,

mondo ringruok kik pogre, to fuonni duto obed kakonyore kaachiel. Ka fuoni achiel lit, to fuonni duto lit, kendo ka fuoni achiel omi duong', to fuonni duto bedo mamor kaachiel kode." 1 jo-Kor. 12:14-26

- Nikech jo-Korintho ne wuotho kuom ringruok, ne gi kawo ni mich moko dongo moloyo mich mamok.
- Ne ok ging'eyo ni Roho Maler ema chiwo mich kaka owuon ohero, to nikech michgi wuok mana kuom Roho Maler, gi duto gitiyo machalre kendo gi dwarore.
- Ka da bed ni fuonni duto mag ringrewa chalre, to da ok wabedo gi ringruok to bende ok dwatim gima ringruok timo.
- Kamano bende e kaka wan, ka wan gi mich machalre waduto, to kara, wan bende ok dwatim gik ma joma nigi Roho timo, ka watimo gik mang'eny mopogore ma kanyakla mar jo-Kristo makare nyalo timo.
- Nikech jo Korintho ne wuotho kuom ringruok, ne gi keto pachgi mana kuomgi kod gik ma gin giwegi ne nyalo miyogi duong'.
- Ne ok ging'eyo mich ma dibed maber moloyo te kuom gero ringre Kristo duto.

"Emomiyo un duto un ringre Kristo, kendo ng'ato ka ng'ato en fuoni mar ringruokno. Nyasaye oseketo ji e kanisane ma en kanyakla mar jo-Kristo duto, kama: mokwongo joote, mar ariyo johul wach moa kuom Nyasaye, mar adek jopuonj, eka joma timo honni, bang'e joma omi teko mar chango ji, gi joma konyo ji, gi joma omi tich telo ni ji, kod ma dhumo dhok mayoreyore" 1 jo-Kor 12 :27-28

- Mana kaka Nyasaye nochweyo ringrewa, komiyo fuoni moro kamoro tichne owuon, kamano bende, osemiyo ng'ato ka ng'ato man e kanisa mare tich monego otim.
- To nikech jo-Korintho ne gin ji mag ringruok, ma onge gi Roho ne ok giketo pachgi kuom gik ma Nyasaye nochano nigi, to pachgi ne giketo kuom gik ma gin giwegi ema gi dwaro. Emomyo, kuom wachno ne gikwano mich mar dhum gi dhok mayoreyore kaka mich maduong'ie moloyo, giduto ne gitemo matek mondo gi yud michno.
- To bende ibiro fwenyo ni e wes ariyogi, mich moko ariyo ma Paulo ne ok owuoye motelo gin: mich mar konyo ji kod mich mar telo ni ji.
- Jogo man gi mich mar konyo ji gin gi ting' ma Nyasaye omiyogi mar tiyo ni ji kendo konyo jok mamoko.

- Mich mar telo ni ji en nyalo ma Roho Maler miyo jomoko mondo gi tel ni tije kata chiko kanisa kaka onego obedi e yo makare.
- Ne waneno kaka e kinde mag chuech Nyasaye notimo gik moko gichenro kendo e yo mowinjore.
- Ma bende e kaka Nyasaye dwaro ni mondo kanisa mare owuothi.
(1 jo-Korintho 14:40) Nyasaye osechiwo mich mag telogi ni jogene moko.

Uparo ni giduto gin jooto koso? Kata ni giduto gin johul wach? koso giduto gin jopuonj? Giduto gin gi teko mar timo honni? Koso giduto gin gi teko mar chango ji? Giduto gi dhumo dhok mayoreyore? Koso gi duto giloko tiend weche midhumogo?” 1 jo-Kor. 12:29-30)

- Paulo keto penjogi mondo mi jo-Korintho ofweny fuwo margi kod kaka gin joma onge gi Roho.
- Ka wawuotho ka ringruok ema chikowa, to ok wanyal ng’eyo adiera (jo-Efeso 4:17-18 ber ka samoro ji penjo weche man gi duoko mong’ere mondo omi wawe kido mar ringruok ma wantie.

“Ooyo! to kata kamano, mich madongo moloyo ema mondo uket chunyu uyudi. To nitie yo moro maber moloyo madwaro nyisou 1 jo-Kor. 12:31

- Paulo ndiko kowacho ni, nitie mich madongo moloyo monego wayudi moloyo michgo mosekwano.
- Ok onyisowagi e surani mich madongo moloyo to gin mage, to onyisowagi e sura mar 14.
- To be Paulo wuoyo kuom gimoro maduong’ moloyo michgo madongo, to wabiro neno tiend gima owacho e sura mar 13. Wabiro neno tiend gima Paulo wacho kuom wach mowacho ni, “--- yo moro maber moloyo.”

JO-KORINTHO MOKWONGO NI JOK MADONGORE E YIE PUONJRUOK MAR 9

A. Wach motelo.

- E buk mar jo-Korintho 12, jo-Korintho ne wuotho kuom ringruok omiyo ne giparo ni mich mar dhumo dhok mayoreyore ema ne duong', kuom mano ng'ato ka ng'ato ne dwaro ni mondo odhum gi dhok mayoreyore.
- To Paulo nowacho ni Roho Maler osechiwo mich mang'eny kendo michgo duto kelo ni kanisa konyruok kendo dwarore mondo kanisa obed kodgi.
- Nikech ne gin jok ma onge gi Roho/ jogo mag ringruok, ne ginyalo mana paro kaka gin giwegi ema mondo gi yud duong'. Dwaro mane gin-go ne ok en dwaro makonyo kanisa mar Kristo duto.
- Kama buk mar jo-Korintho mokwongo sula 12 ogikie, Paulo nowuoyo kuom mich moko madongo moloyo monego kanisa oyudi.
- Nowacho ni, "mich madongo moloyogi" ema mondo jo-Korintho oket chunyi kuom yudo.
- Wach mogik ma Paulo nowacho en, "to nitie yo moro maber moloyo ma adwaro wachonu" sura 13 duto owuoyo kuom, yo maber ma hera mar Nyasaye tiyogo kokalo kuomwa."
- Yo ma hera mar Nyasaye tiyogo kokalo e wuotho kuom Roho; en e yo mar dak maberie moloyo dak ka iwuotho kuom ringruok kendo ka imiyo ringruok duong', kata obedo ni miyo ringruok duong' samoro nyalo nenore kaka mano mar chuny (Roho).

B. Ka onge Hera mar Nyasaye, Tichwa Bedo Kayiem Nono.

"Kata da bed ni awuoyo gi dhok mag ji, kata mana gi dho malaika, to aonge gi hera, to achalo mana okot maywak, kata olang' migoyo". 1 jo-Kor. 13:1

- Paulo ndiko ka owacho ni kata da bed ni awuoyo, "gi dhok mag ji kata mana gi dho malaika;" Wanyalo wacho Wach Nyasaye, to bende wanyalo dhum gi dhok mayore yore (wuoyo gi dhok mag ji), to ka waonge gi hera, to obedo kayiem kata kaka koko ni jogo ma winje.
- Chalo mana gi nyithindo matindo ma goyo koko, nduru, kod uwi koko ma kamano ok puonj ji gimoro.

- E yo makamano, jo-Kristo ma goyo koko ok nyal miyo ng'ato moro amora mapuonjore ng'eyo Nyasaye.
- Nikech jo-Korintho ne wuotho kuom ringruok, dhok mayoreyore mane gidhumo, ne ok en mowuok kuom Nyasaye, to mano emomiyo jok mane winjogi nochwanyore.

“Kata da bed ni an gi mich mar hulo wach moa kuom Nyasaye, kendo ang’eyo midhierni kod riekod duto, kendo kata da abed gi yie mogik ma anyalo gologo gode kuonde ma gintie, to aonge gi hera, to ok an gimoro ngang’! Kata da bed ni apogo giga duto ni joma odhier, kendo kata ka achiwo ringra mondo owang’, to aonge gi hera, to mano ok okonya kata matin” 1 jo-Kor. 13:2-3

- Paulo kwano gik moko ma wan kaka jo-Kristo wanyalo neno kaka gik madongo; kata kaka mago mag Chuny (Roho).
- “Kata da bed ni an gi mich mar hulo wach moa kuom Nyasaye, kendo ang’eyo weche mopondo mag Nyasaye kod weche mondiki e Muma, to gi yie bende manyalo golo gode kuonde ma gintie, to aonge gi hera, Paulo ndiko ni, mano ok dikonywa kata matin.
- Kendo kata dabed ni wapogo giwa duto ma wan-go mondo wakonygo jomodhier, kata ka wachiwo ringrewa mondo owang’, to waonge hera, to mano ok konywa kata matin.
- Paulo wacho ni kata obedo ni ng’ato nyalo timo magi duto, to ka oonge gi hera (ka ok en kuom Roho), to mano ok konye kata matin kendo omiyo Nyasaye sin kode.

C. Hera Mar Nyasaye

Hera timo kinda kendo ong’uon. Ok otim nyiego, kendo ok osungre, bende ok opakre. Hera ok tim gima kuodo wich, ok odwar mare kende, iye ok wang’, bende ok omak sadha. Ok omor gi tim ma ok kare, to omor gi adiera. Hera odhil e weche duto, kendo kata ang’o ema timore, to pod en gi yie, gi geno, kod kinda. 1 jo-Kor. 13:4-7

- To koro Paulo nyiso kido mag hera madieri ma Muma wuoye.
- Hera ma Muma wuoye opogore mabor gi hera mar ringruok man kuom dhano. Hera ma Muma wuoye ok en gima iparo, to en tim.

- Nyadi mang'eny wa wacho ni wan gi hera e kindwa ng'ato kod ng'ato, to ka ng'ato mwaherorego ochwanyowa to hera mar ringruok ma wan-go lokore ichwang', monruok to mogik wachulo kuor.
- Hera ma Muma wuoye, katiyo engimawa kendo watiyo kode, obiro miyo gik maricho motimnwa ok wakwan ka gimoro kendo waweyo ketho mag jok motimonwa marach. Ka wawuotho kuom Roho, Hera mar Nyasaye biro umo richo duto. ***“Kuum mano, weuru kecho, gi mirima, gi ichwang', gi dhaw, gi ayany, kod himruok duto. To beduru mang'uon, ka ng'ato ka ng'ato kecho wadgi, kendo weyone richone, mana kaka Nyasaye oseyeyonu richou kuom Kristo.” jo-Efeso 4;31-32***
- Hera mar Nyasaye onge gi chik ma nyaka itim eka oheri to bende ok oher ji nikech gi here kaka hera mar ringruok man kuom dhano.
- Nyasaye chiwo herane nono ma onge chik moro moketo ni ji kata obedo ni en hera ma ok owinjore ng'ato moro amora oyudi.
- Yesu e ranyisi maduong' molooyo te mar hera mar agape. ***“Kane pod ok wanyal gimoro wan joma ok oluoro Nyasaye, to Kristo nothonwa e ndalo mane Nyasaye oketo. Tek mondo ng'ato oyie tho kar ng'at makare, to kamoro inyalo yudo ng'ato ma diyie chiwore kar ng'at maber. To gima nyisowa ni Nyasaye oherowa gi hera maduong' en ni Kristo nothonwa kane pod wan joricho” jo-Rumi 5:6-8***
- Ringruok marwa nyalo mana timo gik moko e yore owuon kendo kaluwore kod kaka nyawo mare obet.
- Mano emomiyo hera mar Nyasaye ok nyal tiyo mayot e ringruok to mana hera mar ringruok matiyo kuom chik ema nyalo tiyo e ringruok mayot.
- Osemiwa kido manyien; kido mar Kristo.
- “Emomiyo kuom Roho, Hera mar Kristo biro tiyo kuomwa mayot kendo ka watiyo kode ma onge chandruok.

D. Kido ma Wayudo kuom Hera mar Nyasaye

“Hera timo kinda, kendo ong'uon. Ok otim nyiego kendo ok osungre, bende ok opakre.” 1 jo-Kor. 13; 4

- **Hera makare ma Muma wuoye timo kinda.** Hera mar ringruok lokore ichwang' mapiyo, to hera mar Nyasaye timo kinda kata kiyanye to iye ok wang'.

Wanyalo neno ranyisi mang'eny mar hera Nyasaye katimore kokalo kuom ngima Kristo. *“Jodolo madongo nodonjone gi weche mathoth, omiyo Pilato nochako openje niya, ok inyal dwoko wach moro koso? Neye weche mathoth ma jogi odonjonigogi! To Yesu noling' aling'a. Mano ne omiyo Pilato owuoro”*
Mariko 15:3-5

- **Hera mar Nyasaye matiyo kokalo kuomwa en bedo mang'uon.** Nikech hera mar Nyasaye en ng'uono kata ka po ni ng'ato moro otimoni marach.
 Kaka wawuotho kuom Roho, wabiro bet gi kido mar muolo kata ka itimonwa marach to ok wabi dewo.
- **Ka hera mar Nyasaye tiyo e ngimawa, ok watim Nyiego.** Ka wan kuom Roho, onego waket chunywa kuom neno ni jok mamoko odhi maber, kuom mano gombo marwa en neno ni gi bet gi dongruok, kar bet gi nyiego ni gi dhi maber e ngimagi.
- **Hera mar Nyasaye ok osungre.** Ka wan kuom Roho, wabiro ng'iyo ni wan jok machal nadi kuom Kristo, to ok ni wan jok machalo nadi ni dhano” Ka wawuotho ka ringruok chikowa eka wanyalo dwaro mondo wayud pak kod duong'.Hera ok sungre kuom duong' ma ringruok nigo.
- **Hera mar Nyasaye ma wan-go ok opakre.** Ka wan kuom Roho, to wabiro keto chunywa kuom En ma wuon gik moko duto to ok kuom joma ok nyal ma gin wan.
- **(E wes 5) Hera mar Nyasaye ok tim gima kuodo wich.** Ka wan kuom Roho, wabiro fwenyo gik ma jok mamoko dwaro to ok wabi bedo jogo ma chwanyo ji. Hera ok tim gima kuodo wich.
- **Hera mar Nyasaye ok dwar mare kende.** Ka wan kuom Roho, biro chunowa mondo “wachiwre.” Gima miyo oganda mag jo-Kristo bedo jo-Kristo madiera ok en mondo ng'ato obed gi paro man malo kata paro man piny, to mondo kik ng'ato par ringruok kata matin.
- **Hera mar Nyasaye ok omak sadha.** Ka wan kuom Roho, onge tiende chulo kuor kuom gik ma notimnwa maricho, to onego wabed ma ng'uon, mamuolo kendo gi kue kende.
- **Hera mar Nyasaye ok mor gi tim ma ok kare.** Ka wan kuom Roho, ok wanyal mor ka waneno ka jomoko podho e richo, kod gik mamoko, to wabiro mana mor ka waneno ka ji duto wuotho kuom Roho.
- **Hera mar Nyasaye mor gi adiera.** Ka wan kuom Roho, wabiro dwaro mondo nyithind Nyasaye obed gi dongruok madieri mar chuny.

- **Hera mar Nyasaye odhil e weche duto, kendo kata ang’o ema timore, to pod en gi yie, gi geno, kod kinda.** Ka wan kuom Roho, wabiro bet gi muolo, mor kod kue wabiro dhil e chandruok duto kod gik machwanyowa, ka yie kod geno maduong’ ma wan-go kuom jaherawa, Wuonwa me polo kweyonwa apaka mar ngima.
- **Kaka waluwo ngima mar Ruoth Yesu kuom winjo Injili, waneno kido mag heragi engima mare.**
- Osemiwa ngima mar Kristo moromo mondo miwawuoth kuom Roho, kido mag ngima mare wan be gi biro bet e ngimawa, mayot kendo ma ok ochandowa.

E. Yie, Geno, kod Hera nosiki

“Hera ok norem. Tich hulo wach to norum, kendo dhum gi dhok mayoreyore nowe, bende rieko notieki, nikech rieko ma wan-go orem kendo tich hulo wach moa kuom Nyasaye bende orem.”

1 Jo-Kor.13:8

- Paulo koro nyisogi ni kuom ringruok gin joma ofuwo.
- Ni kuom ringruok jo-Korintho noketo pachgi kuom yudo duong’ gin giwegi e gik makadho kendo rumo piyo; gik ma bang’e achien Kanisa ne ok bi dware tiyogo kendo.
- To kata kamano, hera mar Nyasaye to nosiki.
- Ka wan kuom ringruok, wabiro keto pachwa kuom gik matimorenwa to ok Kristo. Ok wabi ng’eyo tiend wach mar adiera to wabiro mana keto pachwa kuom gik ma nono, kar keto pachwa e gigo mochwere migeno.

“Nikech rieko ma wan-go orem, kendo tich hulo wach moa kuom Nyasaye bende orem, to ka gima ogik kare obiro, to mano norem norum.” 1jo-Kor. 13-9-10

- Paulo wuoyo kuom wach mar adiera. E buk mar Johana 16 Yesu nosingore ni ka Roho Maler obiro to emomi jopuonjre ng’eyo adiera to kochakore chieng’ pentekost, Roho Maler nobiro mondo onyis jomoyie tiend wach mar adiera.
- Kane Paulo ndiko buk mar Jo-Korintho mokwongo, Roho Maler ne pod elo (fwenyo) ni Kanisa wach mar adiera.
- To ka Muma noseimiyo adiera ofwenyore duto te, mich ma Roho netiyogo mondo mi wafwenye, ne nyaka koro we.

- Ndalogi, Roho Maler osemiyo weche adiera mag Nyasaye duto ofuenyore ni Kanisa, kendo koro iluonge ni Muma Maler.
- Ndalogi, Roho Maler ok mi wafweny wach adiera manyien ni Kanisa, to ofwenyonwa adiera ma nosendik e Muma Maler.
- Emomiyo, michgo ma notiyogo chon komiyo mondo adiera ofwenyre koro ok ochunore mondo otigo.

“Kane an nyathi, ne awuoyo kaka nyathi, kendo riekona ne mar nyathi, bende ne aparo kaka nyathi; To koro kaka asedoko ng’ama duong’ aseweyo timbe mag nyithindo. Koro waneno mana kido matiptip ka joma neno e rang’i marachach, to chieng’no wananen malong’o. Rieko ma an-go sani en rieko morem, to chieng’no anang’e Nyasaye chuth, mana kaka Nyasaye ong’eya” 1 jo-Kor. 13:11-12

- Paulo chiwo gik moko ariyo ma nyiso kama Kanisa nitie kaluwore gi adiera ma nofwenyore.
- Mokwongo opime gi rieko mar nyathi, kod rieko mar ng’at maduong’.
- Ka Nyasaye nefwenyo ni Kanisa adiera mare, notiyo gi mich mag hulo wach, dhum gi dhok mayoreyore, kod rieko.
- To ka adiera nosefwenyore, to Kanisa noweyo mich duto ma ne dwarore kane Kanisa pod eka chakore, kane pok obedo “motegno” (Ka adiera mar Nyasaye ne pok ofwenyore).
- Mar ariyo, Paulo pimo Kanisa moseyudo adiera ma nofweny gi ng’at ma ng’iyore e rang’i.
- E ndalo mag Paulo, rang’i ne iloso gi mabati mar chuma molos kendo oyue mapoth, ng’at ma ng’iyore e rang’i ne nyalo mana nenore matiptip.
- Paulo nowacho ni ma e kaka kanisa ne chalo kane pok Roho Maler omiyo wafwenyo adiera duto mag Nyasaye.
- To kata kamano, kinde ne biro chopo ma adiera duto ne biro fwenyore kendo mi wang’egi maber e Muma Maler.
- Ng’eyo morem ma ji noyudo kuom mich mar hulo wach, dhumo dhok mayoreyore, kod rieko, gin kaka rang’i morem mane neno matiptip.
- To ka adiera duto mag Nyasaye nosefwenyore, to mano ma nechwo ng’eyo morem nowe.

“To gik moko adek ema osiko. Gin yie, gi geno, kod hera; to gima duong’ moloyo kuomgi en hera.” Ijo-Kor. 13; 13

- Kowacho ni michgi nokadhi ma wayudo e wes10, Paulo koro nyisogi gik mabiro siko; yie, geno, kod hera.
- To maduong’ moloyo kuomgi en hera, nikech enosiki nyaka chieng’.
- Yie gi geno to norum, ka wasedonjo e polo, ok wanadwar mondo wabed gi yie kod geno kendo nikech wana bed gi Nyasaye ka waneno gik ma nosingonwa wang’ gi wang’.
- To gima duong’ moloyo en mano mosiko nyakachieng’. Hera mar Nyasaye biro bedo kaka kit ngimawa kendo enosiki nyaka chieng’.

JO-KORINTHO MOKWONGO NI JOK MADONGORE E YIE PUONJRUOK MAR 10

A. Wach motelo

- En gima duong' mondo mi parnwa kendo, gimomiyo baruwani nondik ni jo-Korintho. Jo-Korintho ne gin jok ma wuotho kuom ringruok, to ok ne ging'eyo tiend gimomiyo mich mag Roho nomi Kanisa; gombo margi ne en mondo giti gi michgi kuom yudo duong' gin giwegi, kar mondo gi mi Kanisa duong'.
- Emomiyo e bugni duto te waneno ka Paulo nyisogi richogi kendo kopuonjogi gik monego bed ni ne giseng'eyo, mondo omi ging'e kaka gin joma onge gi Roho, to gilokre gi duog e wuodh yie kod ng'uono mar Nyasaye.
- E giko mar sura mar 12, Paulo nowacho ni ,“mich madongo moloyo ema mondo uket chunyu uyudi”, Aparo ni ka wariwo puonj man e sura 13 kod puonj ma wadhigo nyime kae wabiro chako ng'eyo tiend wach mowach ni, “mich madongo moloyo”

“Hera ema nyaka abedgo moloyo gik moko duto, to mich mag Roho bende nyaka udwar, to moloyo dwaruru mich mar hulo wach moa kuom Nyasaye.” 1 jo-Kor. 14:1

- Par gima Paulo nopuonjo kuom wach mich mag Roho man e sura 13: Ni kata dabed ni kuom Roho anyalo timo gik madongo, to ka aonge hera, to ok an gimoro.
- Emomiyo, Paulo wacho ni, ka giketo chunyi kuom yudo mich mag Roho en gima kare, to ka giketo chunyi kuom yudo michgo to onego obed mana kuom Roho eka michno biro konyo Kanisa duto.
- To kaka mich mag roho ma wan-go wamedo tiyogo ka wan kuom Roho, kod hera, michgi ibiro tiyogo kaluwore gi gik ma Roho dwaro ni mondo otim, kar miyo ng'ato moro duong'.
- Som wes 1 kendo: “to mich mag Roho bende nyaka udwar, to moloyo duto dwaruru mich mar hulo wach moa kuom Nyasaye.” Ang'o momiyo Paulo nowacho wachni?

“Ng'at madhum gi dhok mayoreyore ok wuo gi ji, to owuoyo mana gi Nyasaye, nikech onge ng'ama winjo weche mowacho. Owacho weche mopondo, kuom teko

mar Roho. To ng'ama hulo wach moa kuom Nyasaye wuoyo gi ji, kokonyogi kendo ojiwogi kendo oduogo chunygi. Ng'at ma dhum gi dhok mayoreyore to konyo mana en owuon, to ng'ama hulo wach moa kuom Nyasaye to tego kanyakla mar jo-Kristo. Daher mondo un duto udhum gi dhok mayoreyore, to molooyo adwaro mondo uhul wach moa kuom Nyasaye, nikech ng'ama hulo wach moa kuom Nyasaye nigi tich maduong' molooyo ng'ama dhum gi dhok mayoreyore, mak mana ka nitie jalok wach manyalo hulo tiend gima ng'at madhumno owacho, mondo jo-Kristo duto oyud konyruok."

1 jo-Kor. 14:2-5

- Nikech mich mar hulo wach moa kuom Nyasaye en puonjo ji kendo jiwo kanyakla mar jo-Kristo duto, Emomiyo michni nyalo kelo konyruok ni Kanisa, to ng'at madhum gi dhok mayoreyore, to konyo mana en owuon kod Nyasaye kende ema winje, to ka ji ok nyal winje to mano nyiso ni ok gibi yudo puonj kata jip ma wuok kuome.
- Ka wanyamo chiemo e dhowa mi wamuonyo, be mano nyiso ni dhowa kende ema chiemo konyo?
- Ooyo, ka wachiemo, to watimo kamano mondo chiemo okony ringrewa duto to ok fuoni achiel kende.
- Kanisa ma en e ringre Kristo, bende chalo kamano. Mich mag Roho nochiw mondo okel konyruok ni kanisa duto, to ok mana jal ma tiyo gi michno kende.
- Wach machielo, gima Paulo ne dwaro mondo otim kae ne en mondo omi jo-Korintho moyie ofweny ni gin jok ma onge gi Roho.
- Ka ringruok ema chikowa, to pachwa wuok kuom gik mag Roho ka dok e gik mag piny, kendo geno ma wan-go kuom Kristo wuok kadok mana kuom gik matimorenwa, emomiyo wabedo jogo ma chunygi ni e mudho ma ok ong'eyo adiera. **(jo-Efeso 4:17-18)**

“Owetena, kik ubed gi paro machalo paro nyithindo. Beduru ka nyithindo e weche mag richo, to nyaka ubed joma dongo gi parou. Muma wacho e kitap Chik niya, “Ruoth Nyasaye owacho ni, “Abiro wuoyo gi oganda ni gi dho joma dhomo dhok mayoreyore. Ee, abiro wuoyo kodgi gi dho jomoko nono, to kata kamano, ok gini winja.” “Omiyo unyalo neno ni, dhum gi dhok mayoreyore en ranyisi ni joma ok oyie, to ok ni joma oyie. To mich mar hulo wach moa kuom Nyasaye en ranyisi ni joma oyie, to ok ni joma ok oyie.” jo-Kor. 14:20-22

- E wes 22 Paulo ndiko ni dhumo dhok mayoreyore en ranyisi ni joma ok oyie, to hulo wach moa kuom Nyasaye en ranyisi ni joma oyie.
- Nikech jo-Korintho ne wuotho ka ringruok ema chikogi, ne gi kawo mana mich ma nochiw mondo obed ranyisi ni.jogo ma ok oyie ka gi tiyogo e Kanisa.
- Michno mar konyo, puonjo kod jiwo kanyakla mar jo-Kristo ne ok gi dewo mondo ema giyudi.
- To nikech ne gin jok ma onge gi Roho kendo mawuotho ka ringruok ema chiko kendo moketo pachgi kuom gik ringruok, ne ok ginyal ng'eyo wach mar adiera ma Nyasaye dwaro.

“Koro owetena, ere gima ber monego utim? E chokruoku duto, ng’ato ka ng’ato kuomu mondo obed gi wer, kata gi puonj, kata gi fweny, kata gi wach midhumo, kata gi loko wach midhumono, to mago duto onego bed makonyo chokruok” jo-Kor 14;26

- En tij Roho Maler kendo dwaro mare mondo opuonj Kanisa komiye ng'eyo adiera.
- Mano emomiyo osechiwo mich kod teko ma kamano. Emomiyo kaka ng'ato ka ng'ato moyie wuotho ka Roho ema chike, obiro wuotho kaluwore gi mich moseyudo kuom Roho Maler, kendo kanisa biro yudo gigo mowinjore oyudi ka giyudo puonj jip kod bedo motegno kuom adiera.
- Ndaloni kata obedo ni waseyudo Muma Maler, wach Nyasaye ma onge gima orem, kendo mich machon mane miyo ifwenyo adiera koro ok dwarre, to tij mich mar Roho Maler kod gima nomiyo obiro pod osiko ka chalre achala: puonjo ka omiyo ging'eyo adiera.
- Pod otimo mana gima notimo chon, to otiyo gi mich mopogore ndalo gi mondo ochop tijno.

“To weuru gik moko duto otimre maber kendo makare” Jo-Kor. 14:40.

- Jo-Korintho ne wuotho kuom ringruok kendo chokruok maggi nopong' gi koko, mana kaka kane gi chokore kaachiel mondo gicham sawo mar Ruoth, ma wasomo e sura 11.
- E chokruok mag lemo, ne gidwaro mondo gin ema ji owinjgi to ne ok gi ng'eyo kama Roho dwaro ni gi dhiye kata puonj mag Roho. Gik mane gitimo nopogore gi dwaro mar Nyasaye kendo mapiyo chokruok maggi nolokore koko.

- Paulo ndiko ni gik moko duto onego tim e yo makare kendo mowinjore. To ma nyalo mana timore kuom Roho kopuonjowa kendo kochikowa.

JO-KORINTHO MOKWONGO NI JOK MADONGORE E YIE PUONJRUOK MAR 11

A. Injili Ma Paulo No Yalo

“To koro owetena, adwaro paronu Wach Maber mane apuonjou mondo onyisu tiende. Ne urwake, kendo yie maru ochung’ kuome motegno, bende en ema uyudo resruok kuome, to mana ka usiko uyie gi gima ne apuonjou, kapo ni ok uyie kayiem nono. Wach maduong’ie molooyo mane akelonu, kendo ma an bende nokelna, en ni; Kristo notho nikech richowa, kaka Muma wacho. Noyike, kendo nochier oa kuom joma otho chieng’ mar adek bende kaka Muma wacho.” jo-Kor. 15:1-4

- Nikech jo-Korintho ne gin jok mawuotho kuom ringruok, ka machielo ma luwe ma tich ringruokgi no nenore ne en kuom wach chier mar joma otho.
- Jo-Korintho ne ok ong’eyo adiera nikech ne giketore mana kuom ng’eyo margi giwegi kar keto geno margi kuom Roho Maler mondo ema opuonjgi gik manyien kod wach adiera matut.
- Paulo ne dwaro mondo oparnigi Wach Maber manoyalo kendo kuom Wachno ne gi yie mi owargi; ni Yesu notho ni richogi, to chieng’ mar adek nochier.
- Neye gima Paulo wacho e wes 3, “ Wach maduong’ie molooyo mane akelonu, kendo ma an bende nokelna. ”
- Nyasaye nochiwo Wach Maber ni Paulo, to en bende notere ni jo-Korintho.
- Ne ok en wach mowuok kuom pache kata riekone; Roho Maler ema nomiyo ong’eyo adiera mana kaka Yesu nosingo ka wasomo **Johana 16:13-14**.

“Nofwenyore ni Petro, kendo ni jooto apar gariyo. Bang’ mano nofwenyore kanyachiel ni jopuonjre ma kwan-gi oloyo mia abich ma ng’enygi pod nitie nyaka chil kawuono, to moko osetho. Bende nofwenyore ni Jakobo, eka kendo ofwenyore ni jooto duto.”1 jo-Kor. 15:5-7

- Koro Paulo paro ni jogo duto ma noneno Ruoth Yesu bang’ kosechier oa kuom jomotho.
- Ka nosechier oa kuom joma otho, ne giwuoyo kode, ne gichiemo kode, kendo, be nopuonjogi (**Tich-jooto 1:3**)

- Paulo dhi nyime ka wacho ni, ng'at ma noneno Yesu e piny kae mogik, ne mana en Paulo owuon.

“Bang’e mogik, an bende nofwenyorena apoya, mana ka nyathi monyuol apoya. An ema atinie moloyo kuom joote duto. Ok owinjore luonga ni jaote, nikech nosando kanyakla mar joma oyie kuom Nyasaye. To ng’uono mar Nyasaye ema osemiyo abedo kaka achaloni, kendo ng’uono mane omiya ok osebet kayiem nono. Chutho asetiyo matek moloyo joote moko duto, to ok gi tekra owuon, to ng’uono mar Nyasaye ema notiyo kuoma. Emomiyo, kata bed ni wach noa kuoma kata kuomgi, to mano e gima waduto wapuonjo, kendo ema ne uyie.” 1 jo-Kor. 15:8-11

- Neye kaka Paulo nowuoyo gi nyawo, An ema atinie moloyo kuom joote duto, ok owinjore luonga ni jaote.”
- Paulo nofwenyo ni ne ok owinjore oyud ng’uono mar Nyasaye.
- Kuom ng’uono mar Nyasaye, nogwedho Paulo gi mich mang’eny ka en to ne ok owinjore oyud gwith marom kamano.
- Nowacho ni ne en ng’uono mar Nyasaye, ng’uono ma ne ok owinjore oyud kuom Nyasaye, ema nojiwe mondo oti ni Ruoth.
  - Paulo wacho wach ma chalo kamano e buk mar **jo-Kolosai 1:29; jo-Filipi 2:13**

“Koro kaka wapuonjo ni Kristo osechier oa kuom joma otho, ere kaka jomoko kuomu wacho ni joma otho ok nochier? To ka chier onge, to kara kata mana Kristo bende ne ok ochier. To ka Kristo ne ok ochier, to kara wach mwalando onge tiende, kendo un bende gima uyie onge tiende. To bende wanenore ka joma riambo kuom Nyasaye, nikech wasebedo ka wawacho ni ne ochiero Yesu oa, kuom joma otho. To kara ne ok ochiere ka en adier ni joma otho ok chier, nimar ka jomo otho ok chier, to kara kata mana Kristo bende ne ok ochier. To ka Kristo ne ok ochier adier, to kara yie maru en kayiem nono, kendo pod un mana e richou. Bende mano dinyis ni joma osetho, ma oyie kuom Kristo, kara olal! Ka wageno kuom Kristo mana e ngimani kende, to kara wan e joma odhierie moloyo ji duto e piny.” 1 jo-Kor. 15:12-19

- Paulo chako wuoyo kendo kuom puonj miriambo mag jo-Korintho ma ne wuotho kuom ringruok.

- Wach ma Paulo nowacho en mondo mi gi par; ka bende nopuonjgi ni Yesu nochier oa kuom joma otho, to ere kaka ginyalo wacho ni jogo motho kogeno kuom Kristo ok chier; matiende ni kata mana Yesu ne ok ochier.
- To ka Kristo ne ok ochier, to kara wach mwalando onge tiende, kendo un bende gima uyie onge tiende; nikech ere ber mokelo ka wapuonjo kuom Kristo ma ne ok ochier? Ka Kristo ne ok ochier, to kara wach ma joote wacho ni, ne ginene, ne giwuoyo kode, kendo gichiemo kode kara ok adier, kendo mano miyo gibedo jomiriambo.
- To bende, ka Yesu ne ok ochier oa kuom jomotho, to kara ne ok ochulo gop richowa kendo kuom mano pok owenwa richowa, onge winjruok e kindwa gi Nyasaye, kendo joma osetho ko yie kuome, osedhi e kum mochwere kendo ginisiki ka gi onge gi winjruok e kindgi gi Nyasaye mochwere.
  - E wes 19, Paulo nondiko ni, ka wageno Kristo mana e ngimani kende, to kara wan e joma odhierie moloyo ji duto e piny, kuom mano monruok duto kod sand ma jopiny sandogo kanisa onge gi tiende.

“To en adier ni Kristo nochier oa kuom joma otho. En ema nokwongo chier mana ka gir singo ni joma otho biro chier.” 1 jo-Kor. 15:20

- Wan jo-Kristo wan gi geno ma ok nyal pimo gi ngimani, to mano timore nikech Kristo nochier oa kuom joma otho.
- En ema “nokwongo chier” mana ka gir singo ni joma otho biro chier. Nikech osechier, wang’eyo ni kuome wan-be wasechier kode kendo ni, chieng’ moro ringrewa bende nochier.

“Tiende ni, kaka dhano nokelo tho e piny, e kaka dhano bende nokelo chier kuom tho. Kaka ji duto tho kuom Adam, e kaka ji duto nodok mangima kuom Kristo.” 1 jo-Kor. 15:21-22

- Kuom wuonwa mokwongo Adam, nonyuolwa ka wan joma otho kuom Roho kendo ka kindwa gi Nyasaye onge winjruok, ka wadak e ringruok mokwong’ kendo mochomo tho (**Jo-Rumi 5:12**).
- To koro ji duto moseyie kuom Kristo kaka Jawar, osegolgi kuom Adam mi oketgi kuom Kristo.

- E saa mane wayie kuom Kristo, Roho Maler noketowa kuom Kristo mi ne wabet achiel kode; ka wayudo pok duto kode kaachiel. *“Ung’eyo ni kane pok uyie kuom Kristo, ne iterou ir Nyiseche manono mamomni, mi ulal. Mano emomiyo adwaro nyisou mondo ung’e ni onge ng’ama nigi Roho mar Nyasaye ma nyalo wacho ni, “Okwong Yesu.” To bende onge ng’ama nyalo wacho ni, “Yesu en Ruoth,” mak mana ka en gi Roho Maler.” 1 jo-Kor. 12:2-3; “Nyasaye, mochano gik moko duto mondo obed kaka odwaro nyaka a chakruok, noyierowa wan jo-Yahudi mondo wabed joge owuon kuom Kristo.” jo-Efeso 1:11; “Nikech en ringre owuon. Wan to, wan fuond ringreno. En mana kaka Muma wacho niya, “emomiyo ng’ato weyo wuon gi min, to opadore kuom chiege, kendo ji ariyogo doko ringruok achiel. Nitie adiera maduong’ mopondo e wachni, to aneno ni owuoyo kuom Kristo gi kanyakla mar joma oyie kuome.” jo-Efeso 5:30-32*
- Kuom Adam ne wan joma otho, to kuom Kristo ne wadoko mangima.

“To ginibi ka ng’ato ka ng’ato ni kare owuon. Tiende ni Kristo ema nokwongo chier kaka gir singo, eka chieng’ ma Kristo oduogo, to joge nochier.” 1 jo-Kor. 15:23

- Paulo nyiso kaka chenro mar chier biro bet. Mokwongo, ichiero Kristo aa kuom joma otho, eka bang’e koduogo, ringruok mag nyithinde duto bende nochier.

“Bang’ mano chieng’ giko nochopi, ma Kristo nochiwie loch ni Nyasaye Wuoro, kosetieko loch duto, gi teko duto kod nyalo duto, nimar Kristo nyaka bed gi loch nyaka chop Nyasaye ket wasike duto e bwo tiende. To jasigu ma notiek mogik en tho.” 1 jo-Kor. 15:24-26

- Koro chopo giko kama Ruoth Yesu notiek loch gi teko duto, jowasike duto, to jasigu ma notiek mogik en tho. Bang’e, wabiro puonjore giko mag ndalo e yo matut.

B. Mogik

- Nikech jo-Korintho ne wuotho ka ringruok ema chikogi ne gi dak ka giluwu riekogi giwegi kendo wigi nowil gi wach adiera man kuom wach chier mar jomotho.
- Wach machielo, Paulo ne wacho magi mondo onyis jo-Korintho ni gima nokelo niggi weyo adiera en nikech ne giwuotho kuom ringruok.

**JO-KORINTHO MOKWONGO NI JOK MADONGORE E YIE
PUONJRUOK MAR 12.**

A. Ringruok Ma Wan-go Noloki Chieng' Chier.

“Ng’ato nyalo penjo ni, ‘Ere kaka ichiero joma otho? Koso ringruok manadi ma ginibedgo?” 1 jo-Kor. 15:35

- Paulo nong’eyo gima jomoko paro kuom wach chier mar joma otho. Ere kaka ringruok mosetow nyalo chako bet mangima?

“To mano penjo mofuwo manadi! Donge kodhi ma in iwuon ichwoyo kwongo tho eka bet mangima?” 1 jo-Kor. 15:36

- Ng’ato mofuwo kende ema nyalo penjo ka bende Nyasaye nyalo chiero joma otho kata ok onyal.
- E kar chakruok, Nyasaye nochweyo dhano gi lowo mogolo e piny. Donge nonyalo chiero ng’at motho ma chak bed mangima ka ok odewo kinde mosetieko e liel?
- Onge gima tamo Nyasaye.
- Winj gima Paulo wacho, “Kodhi ma in iwuon ichwoyo kwongo tho eka bet mangima.”
- Mondo mi kodhi nyag olemo, nyaka olwar e lowo mi otho kendo otow; eka otwi kendo odongi ma onyag olemo (**Johana 12:24**)
- Gima Paulo ne wacho kae; Ringre mag joma oyie nyaka kuong tho mondi mana kaka kodhi kwongo tho eka twi. To Nyasaye no chiergi mi olokgi.

“Bende gima ichwoyo ok en cham hie mabiro wuok bang’e, to en mana kodhi kende. Onyalo bedo mar ngano kata mar cham moro amora.” 1 jo-Kor. 15:37

- Ka wapidho kit kodhi moro amora, be gima dongono chalo gi kodhi mane wapidho? Ooyo. Olokore.

“To Nyasaye miyogo kido kaka oneno ni long’one. Kamano kodhi ka kodhi nigi kite owuon.” 1 jo-Kor 15:38

- Kodhi moro ka moro golo kite kaka long’o ni Nyasaye
- Kit yien moro ka moro nigi pogruok kuom chal mare, kaka oromo, kod kaka ohalo.
- Kit yien ma kodhi moro ka moro golo Nyasaye nochano ka nochweye e kar chakruok.

“To bende ring’o mag gik moko ok en kit ring’o achiel, to nitie ring dhano, gi mar le, gi mar winyo, kod mar rech.” 1 jo-Kor. 15;39

- Nyasaye osechiwo ringruok mopogore opogore kuom gik mangima mopogore opogore man e piny.
- Osemiyo ji kit ringruok moro.
- Le, osemiyo kit ringruok machielo; Rech bende ringruok moro; to winyo bende ringruok machielo.

“Nitie gik polo, kod mag piny. To gik polo nigi duong’ moro, kendo mag piny nigi duong’ machielo.” 1 jo-Kor. 15:40

- Ng’i ane, nitiere aore, nembe, yien, kod gik mang’eny mabeayo beyo.
- To dwe opogore mabor gi piny
- Buru mapek ema oumo due, kuom mano onge gima nyalo dongo kanyo; oonge gi aore kod nembe.
- Chieng’ be opogore gi piny gi due. En muya maliel kaka mach. Onge gima ngima manyalo dakie.

“Nitie duong’ mar wang’ chieng’, kod duong’ mar due, kod duong’ mar sulue. To chutho sulue achiel rieny matek moloyo machielo.” 1 jo-Kor. 15:41

- Chieng’ rieny maler moloyo due, to ler mar due opogore gi ler mar sulue.
- To kata mana sulue moro rieny matek moloyo machielo.
- Gik ma gigi nyiso en ni ka joma oyie ochier to ringregi noloki, Kuom mano ginibi gi ringruok mopogore gi ringruok mar pinyni.
- Ohalo kaka lokruok matimore kuom kute malokore oguyo.

“Mano e kaka chier mar joma otho bende chalo. Ringruok miyiko e lowo en gima tow, to ichiere ka gima ok tow. Ka oyike, to oonge gi duong’, to ka ochiere to en gi duong’. Iyike ka onyap, to ichiere ka en gi teko.” 1 jo-Kor 15; 42-43

- Paulo wacho kae maler ni, ringrewa ma ichiero noloki mi bed ringruok man-gi duong’.
- Ringruok mar pinyni ma wan-go nonyuol ka opong’ gi richo mar kodhi.
- To ringruok michiero ma wabiro betgo Nyasaye nomi mondo odok manyien; richo ok noloye kendo.

“Bende iyike ka en gi ringruok mar pinyni, to ichiere ka en gi ringruok mar polo. Nitie ringruok mar pinyni, to bende nitie ringruok mar polo.” 1 jo-Kor. 15:44

- Ringruok ma wan-go biro tho mi tow kaka kit ringruok mar pinyni obet; en ringruok ma ngimane wuok kuom muya, chiemo, pi, ler mar chieng’, kod mamoko.
- To bang’e nochiere e ringruok mar polo; ringruok ma yudo ngimane kawuok kuom Roho mar Nyasaye.

“Mano emomiyo Muma wacho niya, Adam , dhano mokwongo, nodoko ng’at man gi ngima, to Adam machien nodoko Roho machiwo ngima. To ringruok mar polo ok ema ne okwongo betie, to ringruok mar piny ema ne okwongo, eka bang’e mano mar polo nobetie.

Dhano mokwongo nochue gi lowo mar piny, to dhano mar ariyo noa e polo. Jogo mochue gi lowo chalo gi jal mane ochue gi lowo cha, to jogo mag polo chalo gi jal mane oa e polo. Kaka wasebedo gi kido mar dhano mar lowo, e kaka wanabed gi kido mar jal mane oa e polo cha.” 1 jo-Kor. 15; 45-49

- Ka Nyasaye nochueyo Adam, nomiye ngima kod nyalo mondo obed gi kothe.
- Ringruok ma wan-go ma richo oloyo mar pinyni ne wayudo kuom Adam ma wuon ji duto.
- To mondo mi nowarwa kuom teko mar tho, Nyasaye noyiero kendo owalo dhano mar ariyo, Yesu Kristo.
- En e chakruok mar kido mag ji manyien; jogo mochier e ngima manyien.
- To mana kaka ringruok mar dhano ma wan-go chalo gi mar Adam; ma richo noloyo, kamano bende e kaka ringruok ma wan-go ka osechier nobed machal gi mar Yesu, mane onge gi richo.
- Nonyuolwa e koth Adam mi wa kawo ringruok machal kode.
- Nochier ringrewa mi noloki, eka wanabed gi kido mar Yesu.

“To owetena, gima awacho ema: Joma pod nigi ringruok mar pinyni ok nyal yudo gueth mar loch Nyasaye, bende gima tow ok nyal bedo wuon gik ma ok tow.” 1 jo-Kor. 15:50

- Ringruok ma wan-go mar pinyni richo nosekeho kendo ok nyal dak mochwere e polo.
- Emomiyo ringrewa nyaka loki e ringruok mar polo ma onge gi richo kendo ma onge bwo kuong’ mar tho.
- Eka nobed mayot dak mochwere e polo.

“To winjuru mondo awachnue wach moro mopondo: Ok wanatho waduto, to nolokwa.” 1 jo-Kor. 15:51

- Paulo nowacho ni joma oyie ok notho duto ka chier mar ringruok podi, to joma oyie nolok ringregi e ringruok ma ok tho.
- Paulo nowacho ni wachni en wach mopondo nikech onge ng’at ma nong’eyo wachni nyaka bang’ ka Yesu nosedok e polo, eka Roho Maler nomiyo joote ofwenye.

“Ahuch ka diemo wang’” ka Tung’ mogik oywak, nimar ka oywak to joma otho nochier gi ringruok ma ok tow, kendo wan bende nolokwa. Nikech ringruok matowni nyaka rwakre gi ringruok ma ok tow. Adier, gima tho nyaka rwakre gi gima ok tho.” 1 jo-Kor. 15:52-53

- Paulo wacho maler ni ka tung’ mogik oywak, ringre mag jok moyie bedni gin kama nade, ne gi tho kata pod gi ngima, nochiergi mi lokgi e ringruok manyien ma ok tho.
- Ng’i ane nito owacho ni lokruok machalo kama biro kawo thuolo marom nadi. Ahucha ka diemo wang’ ringrewa noloki.

“Kuom mano, ka ringruok matow oserwakore gi ringruok ma ok tow, kendo ka gima tho oserwakore gi gima ok tho, eka weche mondiki e Muma nochop kare niya, “Tho oselo, motiek chuth. In

tho ere lochni? In tho ere lit mikelo? Lit mar tho en richo, kendo richo yudo teko kuom Chik. Wagouru erokamano ni Nyasaye, mamiyo walocho kuom Ruodhwa Yesu Kristo.” 1 jo-Kor. 15:54-57

- Paulo ndiko ni ka ringrewa osechier mi oloki, eka tho nolo mi tiek chuth.
- Richo en kaka gir lweny ma tho konyorego kuom kelonwa lit kod pogruok e ngimawa kendo kuom chik, richo yudo teko, nikech ka Chik onge to richo be onge.
- To ka warwakore gi ringruok marwa manyien, gik moko ariyo nolokre; Wanarwakre gi ringruok manyien ma richo pok oketho; kendo wana bed e polo nyakachieng’, kosegolwa e richo.
- Paulo ndiko ni magi duto notimore nikech wan, kuom Ruodhwa Yesu Kristo.
- Jo-Rumi 6 puonjo ni kaka waseriwore gi Kristo, kuom Kristo, waselocho, to kaka pod wan e ringruok gik moko duto ma tho mar Yesu chiwo pok wayudo (pod ok wadonjo e polo ka warwakore gi ringruok marwa manyien).

“Emomiyo owetena mahero, chunguru motegno ma ok ung’ingni, kutiyo matek pile e tich Ruoth, kendo kung’eyo ni tich mutiyo kuom Ruoth ok nobed kayiem nono.” 1 jo-Kor. 15:58

- Kaka wasewinjo motelo, chandruok ma jo-Korintho ne nigo ne timore nikech ne gin joma onge gi Roho.
- Ka dine gibed joma wuotho ka Roho ema chiko, dine ok gichopo gombo mag ringruok kendo dine ok gibet gi chuny matek ma tamore yie.
- Paulo wacho maler ni, nikech gigi duto gin adier, koro jo-Korintho nigi teko kod dwaro mar chung’ motegno ma ok ging’ingni, kuom Kristo ma biro miyo tich ma gi tiyo kuom Kristo ok bed kayiem nono, to obed tich man-gi ohala kuom Kristo.

JO-KORINTHO MOKUONGO NI JOK MADONGORE E YIE PUONJRUOK MAR 13.

A. Wach Chiwo.

“To kuom wach solro mutimo ni jo-Nyasaye, un bende timuru kaka nanyiso kanyakla mag jo-Kristo man e piny Galatia mondo otim. Chieng’ jumapili ka jumapili, ng’ato ka ng’ato kuomu mondo opog moko kuom gik ma Nyasaye osekonyego, oket tenge mondo solro kik tim ka abiro. Yieruru jomoko kuomu, kendo ka abiro, to anaorgi gi barupe mondo giter chiwou Jerusalem.” 1 jo-Kor. 16:1-3

- Kapok otieko ndiko baruwa ma nooro ni jo-Korintho, Paulo wuoyo kuom chan mag pesa ma nenitie e kanisa man Jerusalem.
Kuom adier joma oyie man Jerusalem ne gin jochan nikech sinani ma ne gitimo kisandogi.
- Noyudo ka Paulo osedhi e kanise man Galatia, to koro ne en Efeso.
- Ka noyudo owuok Efeso, nochano mar mondo odhi Korintho.
- Emomiyo, nokwayo joma oyie man Korintho mondo ochok chiwo mitero ni kanisa man Jerusalem, to bende nonyisogi gik monego gitim ka gichoko, “chiwo.”
  - a. “Solro mutimo ni jo-Nyasaye” (gima omiyo itimo solro)
  - b. “Chieng’ jumapili ka jumapil” ”(bang’ kinde ka kinde)
  - c. “Ng’ato ka ng’ato kuomu” (Ng’ato owuon)
  - d. “Mondo opog moko”(oket tenge)
  - e. “Kuom gik ma Nyasaye osekonyego” (kaka yuto mar ng’ato obet)
  - f. “Mondo solro kik tim ka abiro.” (ma onge achuna)
- Wan to ere kaka watimo solro?
- Jomoyie duto gin owete kendo nyimine kuom Kristo.
- Mana kaka ka wan e anyuola mar ringruok nyaka chunwa mondo wakaw ting’ mar ng’ato kod ng’ato, kamano bende ka wan e anyuola mar jogo man gi Roho to chunowa mondo wakaw ting’ mag owete kod nyiminewa kuom Kristo.
- Kaka wawuotho kuom Roho, Roho biro miyo wafwenyo jogo man e Kanisa mochando.

- Mana kaka Paulo ne kwayo kanise mamoko mondo okony kanisa man Jerusalem, kamano wan bende wabiro konyo owetewa kod nyiminewa kuom Kristo, mochando.

B. Timotheo

“To ka Timotheo obiro iru, to neuru ni obedo kodu koonge gi luoro nikech otiyo ni Ruoth mana kaka an.” 1 jo-Kor. 16:10

- E kinde mag ndalono, ne nitie jomoyie mang’eny man kuonde mopogore opogore mane chokore mondo orom kaachiel e kanisego.
- To giduto ne gidwaro jip gi puonj motegno maber kod telo makare.
- Ne nitie tich puonj mang’eny ahinya ma Paulo ne nyaka tim duto te e Kanise.
- Kuom mano nopuonjo jok mamoko mondo okony kuom tich puonjo kod dongruok mar telo ni kanyakla.
- Timotheo ne en achiel kuom jogo ma nobedo japuonjre mar Paulo ka otiege mondo obi okaw tijno.

“Paulo nodhi mochopo Derbe mochweyo nyaka Lustra kuma ne nitie japuonjre moro ma nyinge Timotheo, wuod dhako ma bende ne japuonjre ma nyar jo-Yahudi. Wuon Timotheo to ne ja Grik. Owete duto man Lustra gi Ikonio ne wuoyo maber kuom Timotheo. Paulo ne dwaro kawe mondo odhi kode, omiyo notere nyangu, nikech jo-Yahudi duto mane odak e gweng’no nong’eyo ni wuon Timotheo en ja- Grik.” Tich-Joote 16:1-3

- Ka Paulo ne ok nyal dhi mondo okony Kanisa mantie gi dwaro, to nonyalo oro ng’ato mong’eyo ni wuotho kuom Roho.
- Timotheo ne en achiel kuom jopuonjre ma nosebedo ka Paulo tiego kendo kaka ng’at ma Roho ema ne chiko ngimane, noonge kode gi kiawa.
- To nikech Timotheo ne wuotho kuom Roho, Paulo mong’eyo ni ka ooro Timotheo mondo odhi makare, to ji biro yudo jakwath kendo jarit maber.

“To ka Timothoe obiro iru, to neuru ni obedo kodu koonge luoro, nikech otiyo ni Ruoth mana kaka an. Omiyo kik ng’ato ochaye, to ukowe gi kue mondo obi ira. Eri warite, wan kod owete.” 1 jo-Kor. 16: 10-11

- Paulo nong'eyo ni jo-Korintho ne gin jok maonge gi Roho, to nodwaro mondo ging'e kaka kinde gi Timotheo obet, ka ogeno ni gin bende, gibiro miye luor.
- Nyadi mang'eny ka wan kuom ringruok, to watemo bet mamon gi jok ma wuotho kuom Roho ka gi dwaro mondo gi konywa; watamore winjo wach ma gi puonjowa.
- Paulo ne dwaro ni mondo jo-Korintho oyie gi gima Ruoth ne gombo mondo opuonjre kodgi kokalo kuom Timotheo.

C. Wach Mogik

- Paulo nowuoyo kuom gik moko ariyo kae; chiwo ma imiyo joma ochando, kod rwako kendo chiwo luor ni jogo ma Nyasaye ooro e dierwa mondo otinwa.
- Be dwatim magi ka wan kuom ringruok? Ngang', ok dwatim.
- Ka wan kuom ringruok, to wadewo mana gik ma konyowa wawegi; to ok wadew gik ma jomoko ochando. Gombo marwa en neno ni wayudo gik ma wachando, kuom mano ok mi wabed gi chuny mar chiwo.
- To bende, kuom ringruok wabet gi timbe mag monruok kod achaye gi jok man gi Roho kendo ma Nyasaye dwaro ni mondo otigo e ngimawa.
- Ringruok ma wan-go dwaro ni omiye luor kod pak kendo konenore ka gima ok ochando gimoro ma jomoko dikonye.

JO-KORINTHO MOKWONGO NI JOK MADONGORE E YIE PUONJRUOK MAR 14

A. Weche Mogik Mag Paulo

- E wes 13 Paulo chako wachne mogik motenore kuom gik moko duto ma nosewacho motelo.
- ***“Beduru motang’, kendo chung’uru motegno kuom yieu. Beduru gi chir kendo gi jing’o” 1 jo-Kor. 16:13***
- Koro Paulo jiwo jo-Korintho mondo gi bed motang’
- Wach ma Paulo nosiko ka puonjo e bugni duto en mondo mi wafweny timbe mag ringruok kendo watang’ ne ranyisi mag wuotho ka ringruok ema chikowa.
- Maluwe, Paulo nojiwo jo-Korintho moyie ni “chunguru motegno kuom yieu”, mar wach mar adiera ma Roho Maler noseelo nigi.
- Kuom ringruok, puonj mayore ne yuayo jo-Korintho katero koni gi koni ka yamo makudho, to kuom Roho, ne gibiro chung’ kagigurore motegno kuom yie.
- Paulo dhi nyime ka wacho ni, “beduru gi chir” kata beduru ka chuo.
- Ka wadok chien e sura 3, Paulo nonyisogi ni gin mana kaka nyithindo ma pod ok nyal chamo chiemo matek.
- Koro to onyisogi mondo gi chung’ motegno; kendo gibed kaka chuo; gibed gi chir kendo gi jing’o. Ere kaka ne ginyalo bet gi lokruok ma kama? Ne nyalo mana timore ka gisiko kuom tho gi Kristo e musalaba, kendo ka giwuotho kuom Roho.
- Ne ginyalo yudo teko ma gi chung’go motegno kure? ***“To wach mogik en ni, beduru motegno kuom Ruoth, kendo kuom tekone maduong’.” jo-Efeso 6:10***
- Kaka wadak ka ngimawa ni kuom Roho, Roho biro miyo ngimawa chalo kaka mar Kristo kendo En ema obiro chiko ngimawa e gik ma watimo, kuom mano, En ma en ngimawa, wabiro bet motegno kuome.
- To ka wan kuom ringruok, wabiro wuotho ka teko kod riekowa ema chikowa. Gik ma watimo ok bi bet gigo mawuok kuom ngima mar Kristo.

“Bende gik moko duto mutimo, timuru gi hera.” 1 jo-Kor. 16:14

- Koro par ane gima Paulo nowacho chien e **1 jo-Kor. 13:1-3**, gimoro amora ma watimo ka ok wan gi hera nyiso ni notime kuom ringruok, kuom mano ok onyal miyo Nyasaye mor.
- Weche Paulo, “Gik moko duto mutimo, timuru gi hera,” chutho onyiso ni, “gik moko duto mondo otim kuom Roho.” nikech ma kende e yo ma inyalo tingo gimoro kuom hera. Nikech hera en achiel kuom nyak mag Roho.” (**jo-Galatia 5;22**)

“Owetena, donge ung’eyo Stefano kod joodgi? Gin e joma okwongo doko jo-Kristo e piny Akaya, kendo gisechiwore mondo giti ni jo-Nyasaye. Koro akwayou owetena, ni mondo uyie bet e bwo joma kamago, kendo e bwo ng’ato ka ng’ato ma bende tiyo tich Nyasaye matek.”
1 jo-Kor. 16:15-16

- E piny mar Akaya, joma nokwongo yudo warruok ka owinjo puonj mar Paulo ne en Stefano kod joode.
- Kae, Paulo nyiso kaka ngima Stefano nechalo, konyiso jo-Korintho kaka ng’at ma wuotho kuom Roho ngimane chalo. Ochiwore mar tiyo ni ji.
- Paulo wacho nigi mondo gi yie bet e bwo joma kamagi, gin joma ikwano kaka joma osetho kuom ringruok to koro gi ngima nikech Kristo.

“Amor ahinya nikech Stefano gi Fortunato kod Akaiko josebiro, nimar gisekonya karu, kendo giseduogo chunya, mana kaka aparoni giseduogo chunyu bende. Onego uyie joma kamago.” ***1 jo-Kor. 16:17-18***

- En gimaber mondo mi wang’e gima omiyo Paulo ne pako jogi. Koso nikech kaka ne gipuonjo kata gik madongo mane gitimo? Ooyo.
- En mana nikech ne gi chiwore mondo giti ni ji. Paulo nowacho ni omor kodgi.
- Nyasaye osechiwo mich kod teko mopogore opogore ni nyithinde-
- Ok odew nito osemiwa mich mane, ka wawuotho kuom Roho, to obiro tiyo gi michni kuomwa mondo watigo kuom puonjo joge kaka oneno ni berne. **1 jo-Kor. 12;12-27**

“Kanyakla mag jo-Kristo manie piny Asia oornu mos, kendo Akula gi Priska kod kanyakla mar jo-Kristo malemo e odgi bende omosou ahinya kuom Ruoth. Owete duto omosou. Yogreuru gi mos maler.”
1 jo-Kor. 16:19-20

- Paulo nooro mos mowuok kuom kanise moko man Asia ni jo-Korintho.
- Samoro kanyakla mag jo-Kristo ma nenitie e piny Asia ne pok oromo gi jo-Kristo man Korintho, to nikech ne gin e achiel kuom Kristo, ne gin gi hera motegno kod chuny ma kawo ting' mar ng'ato kod ng'ato.
- Wan be wabiro chalo kamano. Kaka wawuotho kuom Roho, wabiro bet gi hera kod chuny ma dewo ji duto moyie, kata bed ni pok ne wanenore kodgi motelo.
- Mano timore nikech Roho oseriwowa wabet achiel kuom Kristo.
- Eka bende Paulo jiwo jo-Korintho mondo gi yogre gi mos maler (nyoth),
- E kinde mag Paulo, mon ne mosore gi mon to chuo bende ne mosore gi chuo wetegi mos mar nyoth. Mano ne en kitgi.

“An Paulo ema koro andikonu mosni gi lweta awuon. Ka ng'ato ok ohero Ruoth, to mondo okuong'e. Ruodhwa bi! Ng'uono mar Ruoth Yesu obed kodu. Herana obed kodu kuom Kristo Yesu.” 1 jo-Kor. 16:21-24

- Paulo nyiso maler ni baruwani owuok kuome.
- To koro, “joma ok ohero Kristo mondo okuong’, to un joma ohero Nyasaye, ng'uono mar Ruoth Yesu obed kodu.”
- Paulo tieko komiyo jo-Korintho ng'eyo kaka oherogi.
- E bugni duto, Paulo nowuoyo motegno kuom gik mang'eny, to bende nodwaro mondo gi ng'e ni magi duto notimo nikech hera mane en-go kodgi kendo be nodwaro ni mondo giwuoth kuom Roho.
- Nyadi mang'eny, ma e kaka samoro ngimawa chalo; ka wawuotho ka ringruok ema chikowa samoro Nyasaye nyalo oro ng'ato mondo onyiswa gik moko matek, to mano otimo mondo wang'e kaka wan jogo mag ringruok kendo mondo walokre waduog ir Kristo.

JO-KORINTHO MOKWONGO NI JOK DONGORE E YIE
PUONJRUOK MAR 15
PENJO MOKO MADONGO

A. Wach Motelo.

- Wach mar Batiso gi Roho Maler to? To wach mar dhum gi dhok mayoreyore? Wach mar chango ji to? To wach mar golo jochiende?
- Gima duong' momiyo puonjgi wito jo-Kristo mang'eny ndalogi en nikech gin joma onge gi Roho.
- Par gima Paulo nondiko *e 1 jo-Korintho 2:13-14* ***“Koro kwawuoyo kuom gigo, to ok wakonyre gi weche mag rieko ma dhano puonjo to wakonyore mana gi weche ma Roho puonjo kwa nyiso joma nigi Roho weche mag chuny. To ng'at ma onge gi Roho ok nyal yie weche ma Roho mar Nyasaye nyise. Adier, ok onyal winjo tiendgi maber, nikech ginenore ka gik mofuwo, nimar inyalo nonogi mana gi teko mar Roho.”***
- Roho Maler ema nondiko Muma, emomiyo, dhano ok nyal winje gi riekone owuon; to Roho ema nyalo miyo dhano winje.
- Wach adiera man e Muma Maler inyalo mana winjo ka Roho Maler kende ema owuoyo gi chunywa.
- Ka ng'ato ok wuoth kuom Roho, to ok onyal winjo wach adiera mopondo man e Muma.
- To kata osom Muma machal nadi, to en kuom ringruok to pod ok obi winjo wach adiera mopondo man e Muma Maler.
- Paulo wacho ni, “dhano mar piny” ok nyal yie weche ma Roho mar Nyasaye nyise. Wach ma wacho ni, dhano mar piny” tiende malong'o nyiso ni ng'at ma ok owar, to kata kamano, onyalo tiyo kuom ja-Kristo ma onge gi Roho bende.

“To tang'uru mondo kik uwe ng'ato mak parou gi rieko kod wuond manono, ma wuok kuom puonj dhano kod timbe machon mag piny, to ok kuom Kristo.” jo-Kol. 2:8

- Tiend wach mondiki ni, “rieke” chuth nyiso ni “rieke ma malo mogik”. Paulo ndiko ni, “kik uwe ng'ato mak parou gi rieko kod wuond manono mawuok kuom puonj dhano.”

- Onego watang' kendo wang'e ni puonj mwawinjo gin puonj moluwore gi puonj mar adiera man e Muma, to ok puonj mawuok kuom rieko mar piny.
- To ere kaka wanyalo ng'eyo ka puonj mang'ato puonjo oluwore gi adiera?
- Wuotho kuom Roho kende ema nyalo miyo wang'e adiera. Kaka wawuotho ka Roho chikowa, obiro wuoyo gi chunywa mondo wang'e ndiko man e Muma. Mano nyalo miyo wapim puonj mwawinjo kod ndiko man e Muma.

B. Dhum gi Dhok Mayoreyore.

- Jogo mokawo ni dhum gi dhok mayoreyore pod tiyo, gin gi yie ni en ranyisi ni koro gin joma otegnno kuom weche mag chuny.
- To mondo ing'e wachni, nitiere kidienje ma ok tin ni abich ma kia Nyasaye e piny ndalogi, ma dhum gi dhok mayoreyore. Gin ji ma pok nowinjo wach Yesu.
- Emomiyo, wanyalo kawo ni dhum gi dhok mayoreyore ok en ranyisi ni ng'ato opong' gi Roho Maler. Seche moko, dhum gi dhok mayoreyore ok wuog kuom Nyasaye kata gima Muma puonjo.
- Ere kaka wabiro ng'eyo jok ma dhum gi dhok mayoreyore e kanisa ni en mich moa kuom Roho Maler?
- Mondo mi wang'e ma, nyaka wasom Muma mondo wane ane gima opuonjo kuom dhum gi dhok mayoreyore.
- E Muma Machon, onge ng'ato mowuo kuome ni nodhum gi dhok mayoreyore.
- E kitepe mag Injili, kata obedo ni Muma wacho ni Josef, Mariam, Johana Jabatiso kod jonyuol Johana, giduto ne gin e bwo teko mar Roho Maler, to pod onge kama owachie ni ne gi dhum gi dhok mayoreyore.
- Dhum gi dhok mayoreyore owuoye mana e kind buk mar Tich Joote 2 kod jo-Korintho mokuongo. Chutho dhum gi dhok mayoreyore nowuoye nya dibich kende. (**Mariko 16: Tich Joote 2; Tich- Joote 10; Tich Joote 19: 1 jo-Korintho**)
- Tok kinde mag Muma mowuoyego, onge kama dhum gi dhok mayoreyore owuoye kata matin.
- Par ane wachni; Petro, Jakobo, Johana kod Juda gi duto ne gin jodong Kanisa ma ne nitie chieng' Pentekosti. Kuomgi duto nitie buge abirio man e Muma mane gindiko.
- Giduto ne giwuoyo kuom Roho Maler kod tichne, to onge kata ng'ato achiel kuomgi mawuoyo kuom dhum gi dhok mayoreyore.

- Paulo nondiko buge apar gadek kuom buge man e Muma Manyien, to owuoyo kuom dhum gi dhok mayoreyore e buk mar jo-Korintho mokwongo kende, to ne ok opuonj dhum gi dhok mayoreyore kaka puonj monego luw, to noduoko jo-Korintho e yo kuom tiyo gi michno e yo ma ok ber.
- Kondiko kuom wachno, Paulo ne ok nyis ng'ato mondo odhum, to noduoko mana jo-Korintho e yo kuom kawo wachno e yo ma ok kare.

“Eka nowacho nigi niya, “Dhiuru e piny duto, uland Wach Maber ni ji duto. Ng’ama oyie kendo obatisi, nokwo, to ng’ama ok oyie bura nolo. Ranyisi ma joma oyie nobedgo e magi”: ginigol jochiende e nyinga, kendo ginidhum gi dhok mawendo, bende ka gimako thuonde, kata kapo ni gimadho kwiri moro marach, to ok ginihinyre gang’. Giniket lwetgi kuom joma tuo, mi changi.” Mariko 16:15-18

- Kae Yesu nosingo ni jopuonjre ni ji duto mano yie gi wach ma gi yalo notim gik mang’eny.
- E buk mar Tich-Joote, waneno gigo ka itimogi mana kaka Yesu nowacho.
- To ng’eni, kuom ranyisi kod honnigi, onge kama barupe man e Muma owuoye kata achiel bang’ buk mar jo-Korintho mokwongo.
- Kama wasome Mariko 16, wawinjo ka Yesu wacho ni jopuonjrene ni gini chang joma tuo kendo ne gitimo kamano (**Tich Joote 9:11-12**)
- To kata kamano, wang’i ane ndikogi kaka wamedo dhi nyime gi puonjruok marwa e Muma Manyien.

“Ne asayo Ruoth didek mondo ogol wachni kuoma, to nowachona niya, “Mich ma amiyi kuom ng’uonona oromi, nikech kama nyawo nitie ema teko tiyoe molooyo. Emomiyo amor ahinya pakora nikech nyawowana, mondo teko mar Kristo odag kuoma.” 2 jo-Kor. 12:8-9

“Owetena, akwayou ni mondo ubed ka an, nikech an bende asebedo mana machal kodu, kendo pok utimona gimoro marach. To ung’eyo ni e limbena mokwongo, tuo mane atuogo ema nemiyo adong’, mi alandoni Injili. To kata obedo ni ne atuo kamano, to ne ok uchaya, kendo ne ok udaga, to ne urwaka, mana ka gima urwako Malaika, kata ka gima urwako Kristo Yesu.” jo-Galatia 4:12-14

“Aseneno ni ber mondo aornu owadwa Epafrodito bende, ma jatich wadwa ma wasekedogo kaachiel. Osebedo jaoteu mane uoro mondo okonya e gik ma adwaro, to en gi siso mar nenou uduto, kendo chunye chandore nikech nuwinjo ni otuo. Adier notuo mi both otho, to Nyasaye nokeche, to ok en kende ema ne okeche, to an bende nokecha, mondo kik abed gi kuyo nyadiriyo. Emomiyo adwaro ore ahinya iru, mondo ubed mamor kunene, kendo mondo kuyo ma an-go orum.

Kuom mano, rwakeuru gimor maduong’ kaka owadu kuom Ruoth. Miuru joma chal kode kamano duong’, nimar nochiwo ngimane mi both otho nikech tich Kristo, mondo okonya gikony mane un uwegi ok unyal konyago, nikech un mabor koda.” jo-Filipi 2:25-30

“Ok onego imodh mana pi kende, to madh divai matin mondo okony iyi nikech midekre ma in-go pile.” 1Timotheo 5:23

“Erasto ne odong’ Korintho. Trofimo to naweyo ka tuo e dala mar Mileto.” 2 Timotheo 4:20

- Notimore mana kaka Paulo nowacho ni notimre ma wayudo e buk mar **Jo-Korintho mokwongo 13:8** *“Hera ok rem. Tich hulo wach to norum, kendo dhum gi dhok mayoreyore nowe, bende rieko notieki”*
- Paulo nowacho maler ni dhum gi dhok mayoreyore nowe, to norumo.
- Kidienje moko mag jo-Kristo pod dhi kode nyime ka gitemo dhum gi dhok mayoreyore ndalogi nikech wuond mar ringruok.
- Nyasaye nosingo ni jo-Yahudi e Muma Machon ni wach adiera man kuom Kristo nobi gi honni kaka ranyisi. (**1 jo-Kor. 1:22**)
- Emomiyo ka Yesu nosingo ni jopuonjre mage e buk mar Mariko 16 ni gini tim honni, ne en mondo omi jo-Yahudi ong’e ni wach mane gi yalo en wach ma Nyasaye nosingo e Muma Machon.
- E Tich-Joote 2 ka jo-Yahudi nowinjo Injili mokwongo e ngimagi ne gi yie, mi gidhum gi dhok mayoreyore.
- Kendo kama chielo maluwe mane wanenoe ka ji dhum gi dhok mayoreyore wayudo e buk mar Tich-Joote 10 ka joma ok jo-Yahudi nokwongo olokore
- Kinde duto jo-Yahudi nochayo joma ok jo-Yahudi, kuom mano, mondo ne Nyasaye mi jo-Yahudi ng’e maler ni orwako joma ok jo-Yahudi machalre mana

kaka orwako jo-Yahudi, nomiyogi mich mar dhum gi dhok mayoreyore ka pod eka Kanisa chakore. (**Tich Joote 11:15**)

- Kama ne wasome mogik kuom ng'at moro ma kuom adier no dhum gi dhok mayoreyore yudore e buk mar **Tich-Joote 19:1-7**. Ji apar gariyo nowacho ni negisewinjo puonj mag Johana ja-Batiso, ka obatiso ji batiso mar loko chuny.
- Ne giwacho nine pok giwinjoe ni Yesu kata Roho Maler nitie.
- Kane giwinjo kendo giyie wach mar Injili, gin bende ne gidhum gi dhok mayoreyore mondo onyis ni kara en adier ni gin bende giseyudo warruok.
- Nitiere gima onego wapar kae: Kuom kidienje adek mag ji mane dhum gi dhok mayoreyore mowuoye e buk mar Tich-Joote, ne gihinyo bedo joma oyudo warruok; wasomo ni ne gidhum gi dhok mayoreyore mana e saano.
- Wach machielo monego wang'e en dhum gi dhok mayoregi, e kinde ka kinde mane gi dhum ni nyalo winjo dhok magiwacho. Ne ok en koko kata gik ma ji ok nyal winjo.
- Mogik, E saa ma moro ka moro ne timore, jogo mane dhum gi dhok ma yoreyore ok ema ne kwa michno, to ne gipo ka gi dhum gi dhok mayoreyore apoya nono.

Fellowship
BIBLE CHURCH

3217 Middle Road
Winchester, Virginia 22602
540-662-7743
fbc@fbcva.org
www.fbcva.org